

บทนำ

๑. ความสำคัญและความเป็นมา

มหาวิทยาลัยราชภัฏ มีพันธกิจที่สนองต่อปรัชญาของมหาวิทยาลัยในการเป็นสถาบันอุดมศึกษา เพื่อท้องถิ่น ตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. ๒๕๔๗ มาตรา ๗ ที่ระบุให้ “มหาวิทยาลัยราชภัฏเป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น เสริมพลังปัญญาของแผ่นดิน ฟื้นฟูพลังการเรียนรู้ เชิดชูภูมิปัญญาของท้องถิ่น สร้างสรรค์ศิลปวิทยาเพื่อความเจริญก้าวหน้าอย่างมั่นคงและยั่งยืนของปวงชน” โดยมีวัตถุประสงค์ให้การศึกษาส่งเสริมวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง สอน วิจัย บริการวิชาการแก่สังคมและปรับปรุงถ่ายทอดพัฒนาเทคโนโลยี ทั้งนี้ ในมาตรา ๘ ได้กำหนดแนวการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวโดยกำหนดภาระหน้าที่ของมหาวิทยาลัยให้มีหน้าที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเพื่อช่วยให้คนในท้องถิ่นรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง เรียนรู้และเสริมสร้างความเข้มแข็งของผู้นำชุมชนและนักการเมืองท้องถิ่น ให้มีความสามารถในการบริหารงานพัฒนาชุมชนและท้องถิ่นเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม ประสานความร่วมมือและช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างมหาวิทยาลัย ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์กรอื่นเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ศึกษาและแสวงหาแนวทางพัฒนาเทคโนโลยีพื้นบ้านและเทคโนโลยีสมัยใหม่ให้เหมาะสมกับการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพของคนในท้องถิ่น รวมถึงการศึกษาวิจัย ส่งเสริมและสืบสานโครงการอันเนื่องมาจากแนวพระราชดำริในการปฏิบัติการกิจของมหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น

เครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏ ประกอบด้วย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ และมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ในฐานะสถาบันวิชาการคู่ความร่วมมือเพื่อดำเนินการโครงการวิจัยและพัฒนาชุมชนท้องถิ่น นำโดยเครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏซึ่งได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ซึ่งมีบทบาทในการวิจัยและพัฒนาระบบและกลไกการสนับสนุนการวิจัยเชิงพื้นที่ให้เกิดรูปธรรมการทำงานร่วมกันของนักวิชาการในเครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏ เครือข่ายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน และนำใช้ข้อมูลสู่การสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบสุขภาวะ

จากการวิเคราะห์สถานการณ์ ศักยภาพด้านการบริหารงานวิจัยของเครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏเกี่ยวกับการบริหารจัดการงานวิจัยร่วมกันของเครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏ พบว่า ทุกมหาวิทยาลัยมีระบบและกลไกการบริหารงานวิจัย แต่สภาพปัญหาคือ ขาดความร่วมมือจาก สหวิทยาการในการแก้ปัญหาสำคัญร่วมกันขาดความเชื่อมโยงกับกลไกและนโยบายที่เกี่ยวข้อง และที่สำคัญผู้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัยยังไม่มีส่วนในการกำหนดโจทย์วิจัย การมีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัย การมีส่วนร่วมในกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้เกี่ยวข้อง จึงไม่เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันอย่างแท้จริง ทำให้ไม่สามารถใช้งานวิจัยเป็นกลไกเพื่อการพัฒนาและนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาท้องถิ่นได้เท่าที่ควร การดำเนินงานยังขาดการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการคุณภาพ (Quality Management System) โดยใช้หลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการมาประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดกลไกในการขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่องยั่งยืนและมีระบบประกันคุณภาพอย่างเป็นวัฒนธรรมองค์กรโดยความร่วมมือของทุกฝ่าย และเห็นพ้องร่วมกันว่างานวิจัยที่มีคุณภาพสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จำเป็นต้องมี “การบริหารจัดการงานวิจัยที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล” เริ่มตั้งแต่การพัฒนาโจทย์วิจัยและข้อเสนอโครงการวิจัยให้ชัดเจน การ

ติดตามสนับสนุนการดำเนินงานวิจัยให้ประสบความสำเร็จ และการเผยแพร่สู่ระบบและกลไกที่สามารถนำผลการวิจัยไปใช้และขยายผลได้

หลักสูตรเสริมสมรรถนะ “การบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่” ได้รับการพัฒนาจากการปฏิบัติงานภายใต้ชุดโครงการวิจัยและพัฒนาและพัฒนาชุมชนท้องถิ่นนำอยู่โดยเครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยนักบริหารงานวิจัยจะทำหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนกลไกการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ โดยการเสริมสมรรถนะให้แก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวกับการบริหารจัดการงานวิจัยของเครือข่ายมหาวิทยาลัยและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นคู่ความร่วมมือในการพัฒนาระบบและกลไกการสนับสนุนเชิงพื้นที่ เกิดกลไกเชิงระบบของมหาวิทยาลัยเพื่อการขับเคลื่อนงานวิจัยเชิงพื้นที่ร่วมกับกลไกเชิงระบบในพื้นที่ซึ่งมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ที่เป็นการต่อยอดจากจุดเด่น ทุนเดิมของแต่ละมหาวิทยาลัยเพื่อการบริหารงานวิจัยได้อย่างมีประสิทธิภาพส่งผลให้สามารถสร้างงานวิจัยที่มีคุณภาพเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่น และประเทศชาติอย่างต่อเนื่องยั่งยืน

๒. จุดประสงค์

๒.๑ เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ให้แก่ผู้รับการฝึกอบรม

๒.๒ เพื่อเสริมสร้างทักษะกระบวนการในการบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ให้แก่ผู้รับการฝึกอบรม

๒.๓ เพื่อเสริมสร้างความตระหนักในความสำคัญเกี่ยวกับการบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ให้แก่ผู้รับการฝึกอบรม

๓. คุณสมบัติผู้เข้ารับการเสริมสมรรถนะ

เป็นผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการงานวิจัยของมหาวิทยาลัย ประกอบด้วย คณะกรรมการหน่วยจัดการงานวิจัยทั้งระดับมหาวิทยาลัยและระดับเครือข่าย ผู้บริหารมหาวิทยาลัย คณบดี ผู้อำนวยการสำนัก ผู้บริหารกลุ่มงานวิจัย และผู้อำนวยการปกครองส่วนท้องถิ่นคู่ความร่วมมือ

๔. ระยะเวลา แผนปฏิบัติการ และกิจกรรม

ประกอบด้วยเนื้อหาการจัดกิจกรรมเสริมสมรรถนะ จำนวน ๒ หน่วยการเรียนรู้ โดยใช้ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมเชิงปฏิบัติการ ๓ วัน

ตารางแสดงแผนปฏิบัติการและกิจกรรมเสริมสมรรถนะที่ปรึกษาวิชาการวิจัยเชิงพื้นที่

หน่วยการเรียนรู้	จุดประสงค์	เนื้อหาการเรียนรู้	สาระสำคัญ	กิจกรรม	เครื่องมือ/สื่อ/แหล่งเรียนรู้
<p>๑ . ความหมาย ความสำคัญ บทบาท คุณลักษณะ และ แนวทางการบริหาร จัด การ งาน วิ จั ย เชิงพื้นที่</p>	<p>๑. เพื่อให้ผู้เข้ารับการเสริมสมรรถนะ ได้ เข้า ใจ ถึง ความ ม า ย ต ร ะ ห ัน ก ใน ความสำคัญ เข้าใจ ใน บ ท บ า ท คุณลักษณะ และ แนวทางการบริหาร จัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่</p> <p>๒. เพื่อให้ผู้เข้ารับการเสริมสมรรถนะ มีความรู้และเข้าใจ เกี่ยวกับความสำคัญ และบทบาทหน้าที่ ของ นัก บริ หาร จัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ และแนวทางการบริหารจัดการ งานวิจัยเชิงพื้นที่</p>	<p>๑ . ๑ ความสำคัญของการบริหาร จัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่</p> <p>๑.๒ ความหมาย ของการบริหาร จัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่</p> <p>๑.๓ บทบาท ของนักบริหาร จัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่</p> <p>๑ . ๔ คุณลักษณะของ นัก บริ หาร จัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่</p> <p>๑ . ๕ แ น ว ทางการบริหาร จัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่</p>	<p>๑. การบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ คือ การจัดการระบบกลไก กระบวนการทำงานหรือ กิจกรรม ต่างๆ ด้านการวิจัยที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมมือกันดำเนินการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์เกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ เป็นกลไกสำคัญ ในการสนับสนุนการขับเคลื่อนงานวิจัยเชิงพื้นที่ โดยจะมีกระบวนการตั้งแต่ต้นทาง กลางทาง และปลายทาง ให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล</p> <p>๒. ความสำคัญของนักบริหาร จัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ นักบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ คือ บุคคลที่ทำหน้าที่ให้คำแนะนำช่วยเหลือ เชื่อมประสานงาน ตลอดจนการสนับสนุนในการพัฒนา โจทย์วิจัยแก่นักวิจัย บริหารจัดการให้เกิดการพัฒนาศักยภาพการใช้ ข้อมูลของนักวิจัย การติดตามเชิงวิชาการให้แก่นักวิจัยในด้านต่างๆ เกี่ยวกับงานวิจัยเชิงพื้นที่ตั้งแต่ต้นทาง กลางทาง และปลายทาง ซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพ และเป็นผู้อยู่เบื้องหลังการสร้างความสำเร็จของนักวิจัยเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล</p>	<p>- การ์ดเทคนิค</p> <p>- บรรยาย</p> <p>- แลกเปลี่ยน ประสบการณ์</p> <p>- อภิปรายหาข้อสรุป</p> <p>- ปฏิบัติการกลุ่ม</p>	<p>Power point ประกอบการบรรยายใบงานที่ ๑</p>
<p>๒ . กระบวนการบริหาร จัด การ งาน วิ จั ย</p>	<p>๑. เพื่อให้ผู้เข้ารับการเสริมสมรรถนะมีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวว่กับ กระบวนการบริหาร</p>	<p>ก า ร บ ริ ห า ร จัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ เป็น การสนับสนุนให้นักวิจัยปฏิบัติ</p>	<p>การบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ นักวิจัยเชิงพื้นที่สามารถดำเนินงานวิจัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งนักบริหารงานวิจัยจะต้องมีการออกแบบ</p>	<p>- ปฏิบัติการกลุ่ม</p> <p>- แลกเปลี่ยน ประสบการณ์</p> <p>- ซักถาม</p>	<p>ใบงานที่ ๒</p> <p>Power point เอกสารประกอบ</p>

หลักสูตรเสริมสมรรถนะนักบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่

หน่วยการเรียนรู้	จุดประสงค์	เนื้อหาการเรียนรู้	สาระสำคัญ	กิจกรรม	เครื่องมือ/สื่อ/แหล่งเรียนรู้
เชิงพื้นที่	จัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ ๒. เพื่อให้ผู้เข้ารับการเสริมสมรรถนะมีทักษะเกี่ยวกับการบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ ๓. เพื่อให้ผู้เข้ารับการเสริมสมรรถนะสามารถบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	งานวิจัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตั้งแต่ต้นทาง ระหว่างทาง และปลายทาง ซึ่งประกอบด้วย ๑. การบริหารจัดการต้นทาง ๒. การบริหารจัดการระหว่างทาง ๓. การบริหารจัดการปลายทาง	กระบวนการดำเนินงานเพื่อการสนับสนุนการดำเนินงานของนักวิจัย ตั้งแต่ต้นทาง กลางทาง และปลายทาง ซึ่งได้แก่ การสนับสนุนการพัฒนาโจทย์วิจัย การสนับสนุนการพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัย การติดตามสนับสนุนการดำเนินงานวิจัย และการสนับสนุนการเผยแพร่และผลักดันสู่การใช้ประโยชน์	- อภิปรายหาข้อสรุป	เว็ ที่ แลกเปลี่ยน ใบงานที่ ๓ ใบงานที่ ๔

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑

ความหมาย ความสำคัญ บทบาท คุณลักษณะ และแนวทางการบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่

จุดประสงค์

๑. เพื่อให้ผู้เข้ารับการเสริมสมรรถนะได้เข้าใจถึงความหมาย ตระหนักในความสำคัญ เข้าใจในบทบาท คุณลักษณะ และแนวทางการบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่
๒. เพื่อให้ผู้เข้ารับการเสริมสมรรถนะมีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญและบทบาทหน้าที่ของนักบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ และแนวทางการบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่

หัวข้อเนื้อหา

- ๑.๑ ความสำคัญของการบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่
- ๑.๒ ความหมายของการบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่
- ๑.๓ บทบาทของนักบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่
- ๑.๔ คุณลักษณะของนักบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่
- ๑.๕ แนวทางการบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่

เวลาที่ใช้ ๓ ชั่วโมง

กิจกรรมการเรียนรู้

๑. ขั้นตอนของกิจกรรม

ที่	กิจกรรม	เวลาที่ใช้	ลักษณะกิจกรรม	สื่อที่ใช้
๑	แลกเปลี่ยนประสบการณ์ “การบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่อย่างมืออาชีพ”	๑.๐๐ ชม.	- การ์ดเทคนิค - บรรยาย - แลกเปลี่ยนประสบการณ์ - อภิปรายหาข้อสรุป	Power point ประกอบการบรรยาย
๒	ปฏิบัติการกลุ่ม “ถอดประสบการณ์การบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่อย่างมืออาชีพ” (ใบงานที่ ๑)	๑.๓๐ ชม.	- ปฏิบัติการกลุ่ม	ใบงานที่ ๑

๒. รายละเอียดแต่ละขั้นตอนของกิจกรรม

กิจกรรมที่ ๑ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ “การบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่อย่างมืออาชีพ” สาระสำคัญ

การบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ คือ การจัดการระบบกลไกกระบวนการทำงานหรือกิจกรรมต่างๆ ด้านการวิจัยที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมมือกันดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์เกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ เป็นกลไกสำคัญในการสนับสนุนการขับเคลื่อนงานวิจัยเชิงพื้นที่ โดยจะมีกระบวนการตั้งแต่ต้นทาง กลางทาง และปลายทาง ให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นนักบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่จะต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมาย ความสำคัญ บทบาทหน้าที่ และคุณลักษณะสำคัญในการบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ รวมถึงแนวทางการบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ ซึ่งจะประกอบไปด้วยระบบสนับสนุนต่างๆ ที่เชื่อมกลไกระบบสนับสนุนการวิจัยเชิงพื้นที่ของมหาวิทยาลัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

หลักการสำคัญด้านการบริหารจัดการงานวิจัย วัตถุประสงค์และเป้าหมายของการพัฒนาระบบบริหารงานวิจัย คือการทำให้เกิดงานวิจัยที่มีคุณภาพสามารถตอบสนองความต้องการ และนำความรู้ที่ได้ไปใช้เพื่อการกำหนดกรอบนโยบายในการพัฒนา/ยกระดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยในด้านต่าง ๆ ได้อย่างจริงจัง ดังนั้น สิ่งที่ควรคำนึงถึงในการบริหารจัดการงานวิจัย ได้แก่ การบริหารจัดการด้านทรัพยากรการวิจัย และการจัดการระบบข้อมูลเพื่อการบริหาร

๑. การบริหารจัดการด้านทรัพยากรการวิจัย ทรัพยากรการวิจัย ในที่นี้หมายถึงรวมถึง นักวิจัยทุนสนับสนุนการวิจัย ผลงานวิจัยที่รวมไปถึงสิ่งประดิษฐ์คิดค้นจากผลงานวิจัย ซึ่งทรัพยากรดังกล่าว เป็นส่วนสำคัญที่เอื้ออำนวยให้เกิดผลงานวิจัยที่มีคุณภาพ ดังนั้นทุกหน่วยงานถึงตระหนักถึงความสำคัญและบริหารจัดการทรัพยากรเหล่านั้นให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยยึดหลักในการบริหารจัดการทรัพยากรการวิจัย ดังนี้

๑.๑ การจัดสรรทรัพยากรการวิจัย หน่วยงานวิจัยต้องกำหนดและจัดสรรทรัพยากรที่จำเป็นเพื่อใช้ในการบริหารจัดการและการดำเนินงานวิจัยขององค์กร รวมทั้งมีการบริหารจัดการการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า มีการตรวจสอบและติดตามผลการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

๑.๒ การพัฒนาทรัพยากรด้านนักวิจัย ให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ โดยอาจจัดให้มีการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มทักษะและประสบการณ์ที่เหมาะสมด้านฐานข้อมูลงานวิจัยควรนำเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์มาใช้เพื่อให้เกิดความเป็นระบบ สะดวก และง่ายต่อการนำไปใช้

๑.๓ การจัดสภาพแวดล้อมในการทำงานให้เอื้อต่อการพัฒนาด้านการวิจัยขององค์กร

๑.๔ การบริหารด้านงบประมาณ การเงิน และบัญชี ควรมีความถูกต้อง โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ โดยผู้บริหารควรให้ความสำคัญของส่วนนี้เป็นอย่างมาก ทั้งนี้ เนื่องจากหากมีการบริหารงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพจะทำให้การพัฒนาองค์กรวิจัยมีการก้าวหน้า และเข้มแข็ง

๒. การจัดการระบบข้อมูลเพื่อการบริหาร บทบาทสำคัญของผู้บริหาร คือ การตัดสินใจ งานที่ต้องตัดสินใจมี ๒ อย่าง คือ งานวางแผนและควบคุม ดังนั้นเพื่อให้ผู้บริหารได้ใช้ข้อมูลที่ต้องการเพียงพอ และรวดเร็วในการตัดสินใจ สำหรับการวางแผนและควบคุมจึงจำเป็นเป็นอย่างยิ่งที่

จะต้องมีระบบฐานข้อมูลที่มีคุณภาพ โดยระบบฐานข้อมูลควรประกอบด้วย ๑) ระบบฐานข้อมูลงานวิจัย ๒) ระบบฐานข้อมูลนักวิจัย และ ๓) ระบบฐานข้อมูลทุนสนับสนุนการวิจัย

ความสำคัญของนักบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่

นักบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ คือ บุคคลที่ทำหน้าที่ให้คำแนะนำช่วยเหลือ เชื่อมประสานงาน ตลอดจนการสนับสนุนในการพัฒนาโจทย์วิจัยแก่นักวิจัย บริหารจัดการให้เกิดการพัฒนาศักยภาพ การใช้ข้อมูลของนักวิจัย การติดตามเชิงวิชาการให้นักวิจัยในด้านต่างๆ เกี่ยวกับงานวิจัยเชิงพื้นที่ตั้งแต่ต้นทาง กลางทาง และปลายทาง ซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพและเป็นผู้อยู่เบื้องหลังการสร้างความสำเร็จของนักวิจัยเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

บทบาทหน้าที่ของนักบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่

๑. การประเมินคุณภาพข้อเสนอโครงการวิจัย
๒. การประเมินคุณภาพนักวิจัย
๓. การเป็นที่ปรึกษาหรือพี่เลี้ยงนักวิจัย
๔. การจัดให้มีเวทีรายงานผลการวิจัย
๕. การประกันคุณภาพผลงานวิจัย
๖. การบริหารจัดการด้านสนับสนุนการวิจัย (ทุน/การเงิน/บัญชี/พัสดุ ฯลฯ)
๗. การประชุมและการสังเคราะห์ข้อมูล
๘. การกำหนดผังพิสัยการวิจัย (Research Mapping) ประเด็นวิจัยเพื่อให้เกิดการค้นหาและสร้างความรู้ในการแก้ไขปัญหา
๖. การกำหนดแผนงานและพัฒนางานวิจัยเพื่อค้นหาเครือข่ายวิจัยและดำเนินการให้เกิดข้อตกลงการวิจัยที่เหมาะสม
๗. การสนับสนุน ระดมและจัดสรรทรัพยากร จัดกระบวนการที่นำไปสู่การพัฒนางานวิจัยเชิงพื้นที่ด้วยการประชุม/เวทีสัมมนา ร่วมกับเครือข่ายงานวิจัยในงานวิจัยหรือชุดโครงการที่รับผิดชอบเพื่อให้ได้ความรู้ผลงานวิจัยที่ถูกต้องตามเป้าหมาย วัตถุประสงค์และระเบียบวิจัย
๘. จัดกระบวนการจัดการโครงการวิจัยที่ได้ทำสัญญาให้ทุนแล้ว ให้นักวิจัยในโครงการมีความมุ่งมั่น มีการทำงานเป็นทีม สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในงานวิจัยลุล่วงไปได้อย่างมีคุณภาพ
๙. จัดกระบวนการเพื่อนำผลการวิจัยไปสู่การใช้ประโยชน์ จัดให้เกิดการมีส่วนร่วมต่อการตั้งคำถามวิจัย การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์เชิงนโยบายสาธารณะ

คุณลักษณะของนักบริหารจัดการงานวิจัย

๑. เป็นผู้มีความรู้และความสามารถวิเคราะห์และสังเคราะห์
๒. มีความสามารถในการวางแผนและบริหารโครงการ/ชุดโครงการ
๓. มีศักยภาพในการพัฒนาระบบการบริหารงานวิจัย
๔. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาระบบข้อมูลเพื่อการบริหารงานวิจัย
๕. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารงานวิจัยเพื่อการใช้ประโยชน์
๖. มีความคิดเชิงสร้างสรรค์และมีจินตนาการ
๗. มีความมุ่งมั่นในการทำงานที่มีคุณภาพ
๘. มีความสามารถในการวิเคราะห์และดึงศักยภาพของนักวิจัยมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๙. มีความรู้เกี่ยวกับงานวิจัยเชิงพื้นที่ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ
๑๐. มีความรอบรู้ในองค์รวมและมีความรอบรู้ความสัมพันธ์ต่าง ๆ อย่างรอบด้านครอบคลุมเรื่องราวทั้งระบบและครบวงจร
๑๑. สามารถทำงานร่วมกับหัวหน้าโครงการวิจัยและนักวิจัยเพื่อพัฒนาประเด็นวิจัยร่วมกัน
๑๒. เป็นผู้ที่มีมองภาพรวมใหญ่ ภาพเชื่อมโยงและเน้นการใช้ความคิดเชิงสังเคราะห์เป็นหลัก
๑๓. มีความรู้เกี่ยวกับองค์ประกอบสำคัญเกี่ยวข้องกับกระบวนการนำวิจัยไปใช้ประโยชน์เมื่อสิ้นสุดงานวิจัย

การออกแบบการบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่อย่างมีอาชีพ คือ กระบวนการบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ตั้งแต่ต้นทาง กลางทางและปลายทาง ใช้ เป็นแนวทางการพัฒนาระบบและกลไกการบริหารงานวิจัยเชิงพื้นที่ รวมทั้งการกำหนดยุทธศาสตร์และแผนงานโครงการวิจัยที่มีการค้นหาโจทย์หรือประเด็นปัญหาวิจัยจากสถานการณ์จริงในพื้นที่ร่วมกัน ในการออกแบบการบริหารจัดการงานวิจัยนั้นสามารถดำเนินการได้หลายระดับ ตั้งแต่ ระดับในองค์กรทั้งในภาพของมหาวิทยาลัยและหน่วยงานระดับคณะ ระดับชุดโครงการวิจัย ระดับหน่วยงาน ซึ่งในแต่ละระดับต้องมีความสอดคล้องกันและหนุนเสริมกัน

วิธีการ :

๑. ชั้นเตรียม

๑.๑ เตรียมกระดาษฟลิปชาร์ทที่ระบุประเด็นคำถามไว้เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรม โดยมีประเด็นคำถาม ๒ ข้อ คือ (๑) หน้าที่ของนักบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ในความคิดเห็นของท่าน (๒) คุณลักษณะที่สำคัญของนักบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ในความคิดเห็นของท่าน

๑.๒ เตรียมการ์ดเทคนิคเพื่อแจกให้ผู้เข้าร่วมเขียนตอบแล้วนำไปติดบนกระดาษฟลิปชาร์ทตามประเด็นคำถาม

๑.๓ เตรียมพาวเวอร์พอยน์นำเสนอประกอบการคำบรรยาย เรื่อง ความหมาย ความสำคัญ บทบาท คุณลักษณะของนักบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ และแนวทางการบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่

๒. ชั้นปฏิบัติการ

๒.๑ วิทยากรอธิบายกิจกรรมให้ผู้เข้าร่วมทราบว่าจะให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมตอบคำถามโดยให้เขียนคำตอบลงในกระดาษคำตอบ ซึ่งผู้เข้าร่วมสามารถเขียนคำตอบได้มากกว่า ๑ คำตอบ ภายในเวลา ๕ นาที

๒.๒ วิทยากรจับเวลา พร้อมกับบอกเวลาที่ผ่านไปให้ผู้เข้าร่วมทราบ

๒.๓ ให้ผู้ช่วยวิทยากรเก็บกระดาษคำตอบจากผู้เข้าร่วมกิจกรรม

๒.๔ วิทยากรบรรยายและแลกเปลี่ยนเชิงหลักการ ความหมาย ความสำคัญ บทบาท คุณลักษณะของนักบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ และแนวทางการบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ ใช้เวลา ๑ ชั่วโมง

๒.๕ ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้แลกเปลี่ยนและซักถาม ใช้เวลา ๑๕ นาที

๓. ชั้นสรุป

๓.๑ ผู้ช่วยวิทยากรจับประเด็นคำตอบจากคำตอบแล้วนำมาตีตรวบรวมไว้ในกระดาษฟลิปชาร์ต และสรุปทำแผนภาพความคิดเพื่อใช้ประกอบการสรุปของวิทยากร

๓.๒ วิทยากรสรุปผลการบรรยายและแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสรุปประเด็นคำตอบจากกระดาษคำตอบประกอบแผนภาพความคิด

แนวการสรุป

นักบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ คือ บุคคลที่ทำหน้าที่ให้คำแนะนำช่วยเหลือ เชื่อมประสานงาน การสนับสนุนในการพัฒนาโจทย์วิจัยแก่นักวิจัย การทำให้เกิดงานวิจัยที่มีคุณภาพสามารถตอบสนองความต้องการ และนำความรู้ที่ได้ไปใช้เพื่อการกำหนดกรอบนโยบายในการพัฒนา บริหารจัดการให้เกิดการพัฒนาศักยภาพการใช้ข้อมูลของนักวิจัย การติดตามเชิงวิชาการให้แก่นักวิจัยในด้านต่างๆ เกี่ยวกับงานวิจัยเชิงพื้นที่ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพและเป็นผู้อยู่เบื้องหลังการสร้างความสำเร็จของนักวิจัยเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

บทบาทหน้าที่ของนักบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ คือ ผู้กระตุ้น (Catalyst) เป็นบทบาทที่จะเข้าไปกระตุ้นให้นักวิจัยเกิดความต้องการหรือเกิดความคิดที่จะดำเนินการวิจัย ผู้ดำเนินการ (Operator) ส่วนหนึ่งของการปฏิบัติการ คือ นักวิจัยที่กระตุ้นให้เกิดงานวิจัย บางส่วนจะพัฒนาตัวเองไปสู่ผู้ดำเนินการวิจัยร่วมกับประชาชน ผู้จัดการงานวิจัย (research manager) เป็นบทบาทที่สำคัญของการวิจัยภาคประชาชนที่ต้องเข้ามามีส่วนร่วมกับกระบวนการ พัฒนาให้เกิดการกำหนดผังพิสัยการวิจัย (Research Mapping) ประเด็นวิจัยเพื่อให้เกิดการค้นหาและสร้างความรู้ในการแก้ไขปัญหา กำหนดแผนงานและพัฒนางานวิจัย สนับสนุน ระดมและจัดสรรทรัพยากร จัดกระบวนการที่นำไปสู่การพัฒนา งานวิจัยเชิงพื้นที่ จัดเงื่อนไขและการให้แรงจูงใจในการให้ทุนสนับสนุนการวิจัย จัดกระบวนการจัดการโครงการวิจัยที่ได้ทำสัญญาให้ทุนแล้ว และจัดกระบวนการเพื่อนำผลการวิจัยไปสู่การใช้ประโยชน์

กิจกรรมที่ ๒ ปฏิบัติการกลุ่ม “ถอดประสบการณ์การบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่อย่างมืออาชีพ” (ใบงาน ๑)

สาระสำคัญ

ระบบและกลไกที่เอื้อต่อการบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ที่สำคัญ ได้แก่ ระบบการพัฒนา โจทย์วิจัยระบบการบูรณาการงานวิจัยกับงานบริการวิชาการและการประกันคุณภาพ ระบบการพัฒนา ข้อเสนอโครงการวิจัย ระบบติดตามสนับสนุน ระบบเผยแพร่และผลักดันงานวิจัยสู่การใช้ประโยชน์

แนวทางการบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่

การบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักวิจัยเชิงพื้นที่สามารถดำเนินงานวิจัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งนักบริหารงานวิจัยจะต้องมีการออกแบบกระบวนการดำเนินงานเพื่อการสนับสนุนการดำเนินงานของนักวิจัย ตั้งแต่ต้นทาง กลางทาง และปลายทาง ซึ่งได้แก่ การสนับสนุนการพัฒนาโจทย์วิจัย การสนับสนุนการพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัย การติดตามสนับสนุนการดำเนินงานวิจัย และการสนับสนุนการเผยแพร่และผลักดันสู่การใช้ประโยชน์ โดยในการสนับสนุนในแต่ละขั้นตอนมีวิธีการดังนี้

๑. สนับสนุนการพัฒนาโจทย์วิจัย กระบวนการสนับสนุนการพัฒนาโจทย์วิจัยนั้น นักบริหารจัดการงานวิจัย ควรที่จะมีการดำเนินการทบทวนยุทธศาสตร์การวิจัยหรือยุทธศาสตร์การพัฒนาของพื้นที่ เพื่อสร้างความชัดเจนว่าพื้นที่ซึ่งเป็นขอบเขตที่ต้องการพัฒนามียุทธศาสตร์ หรือทิศทางการพัฒนาเป็นอย่างไร สถานการณ์ปัญหา และความต้องการองค์ความรู้เพื่อพัฒนาที่เป็นอย่างไร **กำหนดกรอบประเด็นปัญหาวิจัย** เพื่อจัดทำกรอบประเด็นปัญหาวิจัยให้เป็นหมวดหมู่เพื่อการพัฒนาเป็นชุดโครงการหลัก-รอง ซึ่งจะนำไปสู่เป้าหมายเดียวกับเมื่อเชื่อมโยงกันเป็นกรอบประเด็นปัญหาเพื่อการพัฒนาทั้งพื้นที่วิเคราะห์ประเด็นปัญหาและศักยภาพการวิจัย เพื่อการเชื่อมโยงประเด็นปัญหากับศักยภาพนักวิจัย การสร้างทีมวิจัย **ตรวจสอบประเด็นปัญหาและโจทย์วิจัยร่วมกับพื้นที่** เพื่อประเมินความเป็นไปได้และความสำคัญของโจทย์ต่อการพัฒนา **กำหนดขอบเขตปัญหาวิจัยและการจัดทำเอกสารเชิงหลักการ** เพื่อให้ได้ขอบเขตปัญหาวิจัยที่ชัดเจน และจัดทำเอกสารเชิงหลักการ

๒. การสนับสนุนการพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัย กระบวนการสนับสนุนการพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัย ขั้นตอนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะจากการประเมินเพื่อการปรับปรุงให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นก่อนเสนอโครงการต่อแหล่งทุนจากประสบการณ์ผู้เข้าร่วมโครงการ พบว่าวิธีการที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้และเกิดการพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัยให้มีความสมบูรณ์ขึ้น คือการจัดให้มีการประชุมปฏิบัติการพัฒนาข้อเสนอโครงการโดยมีผู้มีประสบการณ์สูงตรงประเด็นปัญหาวิจัยและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียให้ข้อเสนอแนะในเวทีพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัยช่วยให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการยกระดับคุณภาพงานวิจัย และตรงประเด็นต่อความต้องการของผู้ใช้ประโยชน์ โดยมีเงื่อนไขว่าทีมวิจัยต้องมีความมุ่งมั่นและอดทนที่จะนำผลจากเวทีพัฒนาข้อเสนอโครงการหลายครั้งตามระดับความจำเป็นที่ต้องมีการปรับปรุงแก้ไข ในขณะที่บางโครงการที่มีข้อปรับปรุงน้อยอาจใช้เวทีประชุมปฏิบัติการเพียงครั้งเดียว ก็สามารถพัฒนาข้อเสนอโครงการให้มีความสมบูรณ์พร้อมเสนอต่อแหล่งทุนได้

๓. การติดตามสนับสนุนการวิจัย การติดตามและสนับสนุนการดำเนินงานวิจัยเป็นกระบวนการส่งเสริมระหว่างทางขั้นตอนดำเนินการ มีวิธีการดำเนินงานตามขั้นตอน คือ ทบทวนแผนติดตามสนับสนุนแบบมีส่วนร่วม เยี่ยมติดตามการปฏิบัติงานจริง ประชุมนำเสนอความก้าวหน้าผลงานวิจัย เสนอรายงานผลการวิจัยต่อแหล่งทุน ติดตามผลการปฏิบัติงาน ประชุมนำเสนอผลงานวิจัย รายงานผลการวิจัยฉบับสมบูรณ์

๔. การสนับสนุนเพื่อการเผยแพร่ผลงานวิจัยสู่การใช้ประโยชน์ กระบวนการสนับสนุนการเผยแพร่และใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยเป็นการดำเนินการในช่วงปลายทาง เมื่อมีผลงานวิจัยที่เสร็จสมบูรณ์แล้ว โดยนักบริหารจัดการงานวิจัยจะต้องดำเนินการสนับสนุนให้เกิดกิจกรรมเพื่อการคัดสรรผลงานวิจัย เพื่อเผยแพร่ในรูปแบบต่างๆ ตามความเหมาะสม สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายผู้ใช้ประโยชน์ เช่น การจัดประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยและสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ การสังเคราะห์องค์ความรู้จากผลงานวิจัยเพื่อเชื่อมโยงสู่การใช้ประโยชน์เชิงนโยบายและนำสู่การขยายผลต่อยอดในการแก้ไขปัญหาต่างๆ

วิธีการ :

๑. ขั้นเตรียม

๑.๑ เตรียมอุปกรณ์สรุปกระดาศริปชาร์ท กระดาศริปคำตอบ และสไลด์ เพื่อใช้ประกอบการสรุปภาพรวมของวิทยาการ

๑.๒ เตรียมใบงาน และอุปกรณ์กลุ่ม (กระดาศริปชาร์ท สไลด์) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ใบงาน ๑																
ชื่อเรื่อง	ถอดประสบการณ์การบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่อย่างมืออาชีพ															
วัตถุประสงค์	เพื่อให้ผู้เข้าร่วมเสริมสมรรถนะได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์และหาข้อสรุปแบบปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับการเป็นนักบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่															
กิจกรรม	<ul style="list-style-type: none"> เลือกประธานกลุ่ม เลขานุ และผู้กำกับเวลาของกลุ่ม แลกเปลี่ยนประสบการณ์ แล้วอภิปรายหาข้อสรุปตามประเด็นที่กำหนด 															
เอกสารอ่านประกอบ	- เอกสารประกอบหมายเลข ๑ เอกสารประกอบการนำเสนอการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของวิทยากร ในประเด็น ความสำคัญ บทบาท คุณลักษณะของนักบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ และกรณีตัวอย่างการบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่															
ระยะเวลา	๑.๓๐ ชั่วโมง															
การเสนอผลงาน	ให้ตัวแทนกลุ่มอภิปราย และนำเสนอผลต่อที่ประชุม															
<p>ให้แต่ละกลุ่ม ดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้</p> <p>๑. แลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ร่วมกับสมาชิกภายในกลุ่ม พร้อมสรุปเกี่ยวกับบทบาท คุณลักษณะสำคัญของนักบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่</p> <p>๒. เที่ยบเคียงกระบวนการบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่จากการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของสมาชิกในกลุ่มว่ามีความคล้ายคลึง หรือแตกต่างกับกระบวนการบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่อย่างมืออาชีพ จากกิจกรรมที่ผ่านมาหรือไม่ อย่างไรบ้าง</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="width: 40%;">ประเด็นพิจารณา</th> <th style="width: 30%;">ความแตกต่าง</th> <th style="width: 30%;">ความคล้ายคลึง</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>๑.๑ กระบวนการจัดการต้นทาง (การพัฒนาโจทย์วิจัย การพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัย)</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>๑.๒ กระบวนการจัดการกลางทาง (กระบวนการติดตามและประเมินผล)</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>๑.๓ กระบวนการจัดการปลายทาง (การผลักดันผลงานสู่การใช้ประโยชน์ การจัดการความรู้จากการบริหารจัดการงานวิจัย)</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>๑.๔ เครื่องมือที่ใช้ในการบริหาร (ระบบฐานข้อมูล ระบบประเมิน ระบบติดตามโครงการ ระบบสนับสนุนนักวิจัย)</td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table> <p>๓. ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ในหน่วยงานของท่าน เพื่อการบริหารจัดการงานวิจัยอย่างมืออาชีพ คือ</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>๔. ให้ตัวแทนกลุ่มนำเสนอผลตาม ข้อ ๑-๓ ร่วมกับตัวแทนกลุ่มอื่นๆ</p>		ประเด็นพิจารณา	ความแตกต่าง	ความคล้ายคลึง	๑.๑ กระบวนการจัดการต้นทาง (การพัฒนาโจทย์วิจัย การพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัย)			๑.๒ กระบวนการจัดการกลางทาง (กระบวนการติดตามและประเมินผล)			๑.๓ กระบวนการจัดการปลายทาง (การผลักดันผลงานสู่การใช้ประโยชน์ การจัดการความรู้จากการบริหารจัดการงานวิจัย)			๑.๔ เครื่องมือที่ใช้ในการบริหาร (ระบบฐานข้อมูล ระบบประเมิน ระบบติดตามโครงการ ระบบสนับสนุนนักวิจัย)		
ประเด็นพิจารณา	ความแตกต่าง	ความคล้ายคลึง														
๑.๑ กระบวนการจัดการต้นทาง (การพัฒนาโจทย์วิจัย การพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัย)																
๑.๒ กระบวนการจัดการกลางทาง (กระบวนการติดตามและประเมินผล)																
๑.๓ กระบวนการจัดการปลายทาง (การผลักดันผลงานสู่การใช้ประโยชน์ การจัดการความรู้จากการบริหารจัดการงานวิจัย)																
๑.๔ เครื่องมือที่ใช้ในการบริหาร (ระบบฐานข้อมูล ระบบประเมิน ระบบติดตามโครงการ ระบบสนับสนุนนักวิจัย)																

๒. ชั้นปฏิบัติการ

๒.๑ วิทยากรอธิบายกระบวนการทำกิจกรรมโดย

๒.๑.๑ แบ่งกลุ่มผู้เข้าร่วมออกเป็น ๕ กลุ่ม ๆ ละไม่เกิน ๕ คน

๒.๑.๒ แจกใบงาน และอุปกรณ์ประจำกลุ่ม (กระดาษฟลิปชาร์ต ปากกาเคมี)

๒.๒. ทุกกลุ่มลงปฏิบัติการกลุ่มตามใบงาน ใช้เวลา ๔๐ นาที

๒.๓. ให้ตัวแทนกลุ่มนำเสนอผลการปฏิบัติการกลุ่มใช้เวลาแนะนำเสนอกลุ่มละ ๑๕ นาที

๓. ชั้นสรุป

๓.๑. ผู้ช่วยวิทยากรจับประเด็นคำตอบจากคำตอบแล้วนำมาติดรวบรวมไว้ในกระดาษฟลิปชาร์ต และสรุปทำแผนภาพความคิดเพื่อใช้ประกอบการสรุปของวิทยากร

๓.๒. วิทยากรสรุปผลการบรรยายและแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสรุปประเด็นคำตอบจากกระดาษคำตอบประกอบแผนภาพความคิด

แนวการสรุป

แนวทางการบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่

การบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ นักวิจัยเชิงพื้นที่สามารถดำเนินงานวิจัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งนักบริหารงานวิจัยจะต้องมีการออกแบบกระบวนการดำเนินงานเพื่อการสนับสนุนการดำเนินงานของนักวิจัย ตั้งแต่ต้นทาง กลางทาง และปลายทาง ซึ่งได้แก่ การสนับสนุนการพัฒนาโจทย์วิจัย การสนับสนุนการพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัย การติดตามสนับสนุนการดำเนินงานวิจัย และการสนับสนุนการเผยแพร่และผลักดันสู่การใช้ประโยชน์ โดยในการสนับสนุนในแต่ละขั้นตอนมีวิธีการดังนี้

๑. สนับสนุนการพัฒนาโจทย์วิจัย กระบวนการสนับสนุนการพัฒนาโจทย์วิจัยนั้น นักบริหารจัดการงานวิจัย ควรที่จะมีการดำเนินการทบทวนยุทธศาสตร์การวิจัยหรือยุทธศาสตร์การพัฒนาของพื้นที่ เพื่อสร้างความชัดเจนว่าพื้นที่ซึ่งเป็นขอบเขตที่ต้องการพัฒนามียุทธศาสตร์ หรือทิศทางการพัฒนาเป็นอย่างไร สถานการณ์ปัญหา และความต้องการองค์ความรู้เพื่อพัฒนาที่เป็นอย่างไร **กำหนดกรอบประเด็นปัญหาวิจัย** เพื่อจัดทำกรอบประเด็นปัญหาวิจัยให้เป็นหมวดหมู่เพื่อการพัฒนาเป็นชุดโครงการหลัก-รอง ซึ่งจะนำไปสู่เป้าหมายเดียวกับเมื่อเชื่อมโยงกันเป็นกรอบประเด็นปัญหาเพื่อการพัฒนาทั้งพื้นที่วิเคราะห์ประเด็นปัญหาและศักยภาพการวิจัย เพื่อการเชื่อมโยงประเด็นปัญหากับศักยภาพนักวิจัย การสร้างทีมวิจัย **ตรวจสอบประเด็นปัญหาและโจทย์วิจัยร่วมกับพื้นที่** เพื่อประเมินความเป็นไปได้และความสำคัญของโจทย์ต่อการพัฒนา **กำหนดขอบเขตปัญหาวิจัยและการจัดทำเอกสารเชิงหลักการ** เพื่อให้ได้ขอบเขตปัญหาวิจัยที่ชัดเจน และจัดทำเอกสารเชิงหลักการ

๒. การสนับสนุนการพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัย กระบวนการสนับสนุนการพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัย ขั้นตอนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะจากการประเมินเพื่อการปรับปรุงให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นก่อนเสนอโครงการต่อแหล่งทุนจากประสบการณ์ผู้เข้าร่วมโครงการ พบว่าวิธีการที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้และเกิดการพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัยให้มีความสมบูรณ์ขึ้น คือการจัดให้มีการประชุมปฏิบัติการพัฒนาข้อเสนอโครงการโดยมีผู้มีประสบการณ์สูงตรงประเด็นปัญหาวิจัยและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

ให้ข้อเสนอแนะในเวทีพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัยช่วยให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการยกระดับคุณภาพงานวิจัย และตรงประเด็นต่อความต้องการของผู้ใช้ประโยชน์ โดยมีเงื่อนไขว่าทีมวิจัยต้องมีความมุ่งมั่นและอดทนที่จะนำผลจากเวทีพัฒนาข้อเสนอโครงการหลายครั้งตามระดับความจำเป็นที่ต้องมีการปรับปรุงแก้ไข ในขณะที่บางโครงการที่มีข้อปรับปรุงน้อยอาจใช้เวทีประชุมปฏิบัติการเพียงครั้งเดียว ก็สามารถพัฒนาข้อเสนอโครงการให้มีความสมบูรณ์พร้อมเสนอต่อแหล่งทุนได้

๓. การติดตามสนับสนุนการวิจัย การติดตามและสนับสนุนการดำเนินงานวิจัยเป็นกระบวนการส่งเสริมระหว่างทางขั้นตอนดำเนินการ มีวิธีการดำเนินงานตามขั้นตอน คือ ทบทวนแผนติดตามสนับสนุนแบบมีส่วนร่วม เยี่ยมติดตามการปฏิบัติงานจริง ประชุมนำเสนอความก้าวหน้าผลงานวิจัย เสนอรายงานผลการวิจัยต่อแหล่งทุน ติดตามผลการปฏิบัติงาน ประชุมนำเสนอผลงานวิจัย รายงานผลการวิจัยฉบับสมบูรณ์

๔. การสนับสนุนเพื่อการเผยแพร่ผลงานวิจัยสู่การใช้ประโยชน์ กระบวนการสนับสนุนการเผยแพร่และใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยเป็นการดำเนินการในช่วงปลายทาง เมื่อมีผลงานวิจัยที่เสร็จสมบูรณ์แล้ว โดยนักบริหารจัดการงานวิจัยจะต้องดำเนินการสนับสนุนให้เกิดกิจกรรมเพื่อการคัดสรรผลงานวิจัย เพื่อเผยแพร่ในรูปแบบต่างๆ ตามความเหมาะสม สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายผู้ใช้ประโยชน์ เช่น การจัดประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยและสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ การสังเคราะห์องค์ความรู้จากผลงานวิจัยเพื่อเชื่อมโยงสู่การใช้ประโยชน์เชิงนโยบายและนำสู่การขยายผลต่อยอดในการแก้ไขปัญหาต่างๆ

สื่อที่ใช้

Power point เรื่องความสำคัญ บทบาท และแนวทางการบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่

เอกสารอ้างอิง

ฉัตรนภา พรหมมา และคณะ.(๒๕๕๑). รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนานักจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ของเครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏและองค์กรท้องถิ่นเขตภาคเหนือตอนล่าง:มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒
กระบวนการบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่

จุดประสงค์

๑. เพื่อให้ผู้เข้ารับการเสริมสมรรถนะมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่
๒. เพื่อให้ผู้เข้ารับการเสริมสมรรถนะมีทักษะเกี่ยวกับการบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่
๓. เพื่อให้ผู้เข้ารับการเสริมสมรรถนะสามารถบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

หัวข้อเนื้อหา

การบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ เป็นการสนับสนุนให้นักวิจัยปฏิบัติงานวิจัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตั้งแต่ต้นทาง ระหว่างทาง และปลายทาง ซึ่งประกอบด้วย

๑. การบริหารจัดการต้นทาง
 - การสนับสนุนการพัฒนาโจทย์วิจัย
 - การสนับสนุนการพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัย
๒. การบริหารจัดการระหว่างทาง
 - การติดตามสนับสนุนการดำเนินงานวิจัย
๓. การบริหารจัดการปลายทาง
 - การสนับสนุนการเผยแพร่และผลักดันสู่การใช้ประโยชน์

กิจกรรมการเรียนรู้

๑. ขั้นตอนของกิจกรรม

ที่	กิจกรรม	เวลาที่ใช้	ลักษณะกิจกรรม	สื่อที่ใช้
๑	ปฏิบัติการกลุ่ม “ออกแบบกิจกรรมสนับสนุนการพัฒนาโจทย์วิจัยเชิงพื้นที่ กรณี โครงการวิจัยและพัฒนาชุมชนท้องถิ่นนำอายุโดยมหาวิทยาลัยราชภัฏเครือข่าย”	๔ ชม.	- ปฏิบัติการกลุ่ม	ใบงานที่ ๒
๒	ปฏิบัติการ “จัดเวทีเพื่อค้นหาโจทย์วิจัย”	๓ ชม.	- ปฏิบัติการ	๑. Power point ๒. เอกสารประกอบ ๓. เวทีแลกเปลี่ยน
๓	ปฏิบัติการกลุ่ม “การเชื่อมโยงประเด็นปัญหาเกี่ยวกับศักยภาพนักวิจัย”	๔ ชม.	- ปฏิบัติการ	ใบงานที่ ๓

ที่	กิจกรรม	เวลาที่ใช้	ลักษณะกิจกรรม	สื่อที่ใช้
	เพื่อการวิจัยที่สนองต่อยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่”			
๔	ปฏิบัติการกลุ่ม “ออกแบบการติดตามสนับสนุนและการผลักดันผลการวิจัยสู่การใช้ประโยชน์”	๓.๔๕ ชม.	- ปฏิบัติการ	ใบงานที่ ๔
๕	สรุปบทเรียนภาพรวมกระบวนการบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ให้ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา	๑ ชม.	- แลกเปลี่ยน ประสบการณ์ - ชักถาม	

๒. รายละเอียดแต่ละขั้นตอนของกิจกรรม

กิจกรรมที่ ๑ ปฏิบัติการกลุ่ม “ออกแบบกิจกรรมสนับสนุนการพัฒนาโจทย์วิจัยเชิงพื้นที่กรณี โครงการวิจัยและพัฒนาชุมชนท้องถิ่นนำอยู่โดยมหาวิทยาลัยราชภัฏเครือข่าย”

สาระสำคัญ

ในการทำวิจัยนั้น ขั้นตอนสำคัญที่เป็นหัวใจของงานวิจัย ก็คือ การพัฒนาค้นหาโจทย์วิจัย ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นตัวชี้กำหนดว่างานวิจัยขั้นนั้นจะถือกำเนิดขึ้นมาได้หรือไม่ เมื่อทำแล้วจะมีขอบเขตขนาดไหน มีทิศทางอย่างไร เกิดผลกระทบอะไร มากน้อยแค่ไหน ดังนั้นงานวิจัยโดยทั่วไปจะให้ความสำคัญกับขั้นตอนนี้และส่วนมากจะมีหลักการ/ฐานคิดกำกับไว้เสมอ

ในงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นซึ่งมีเป้าหมายอยู่ที่ผู้รับประโยชน์โดยตรงจากงานวิจัยคือชาวบ้านในชุมชนท้องถิ่นวิจัยนั้นก็เช่นกัน โดยในเบื้องหลังได้มีการกำหนดฐานคิด/วิธีคิด เป็นหลักการกำกับไว้อย่างน้อย ๔ ประการด้วยกันคือ

๑. โจทย์วิจัยต้องมาจากปัญหาความต้องการของชุมชน
๒. โจทย์วิจัยนั้นต้องมีความเป็นไปได้ที่จะประสบผลสำเร็จ
๓. โจทย์วิจัยต้องยกระดับทักษะการแก้ปัญหาของชาวบ้านผ่านการศึกษาค้นคว้าข้อมูล(ไม่ใช่การปฏิบัติการเลยโดยไม่ค้นหาข้อมูลก่อน)

๔. ทุกคนที่เข้าร่วมมีความเข้าใจต่อโจทย์วิจัยอย่างชัดเจน

จากหลักการกำกับของงานวิจัยท้องถิ่น จึงแบ่งการพัฒนาโจทย์วิจัยออกเป็น ๓ ช่วงคือ ๑) ช่วงการเตรียมตัวก่อนลงชุมชน ๒) ช่วงการจัดเวทีชุมชน และ ๓) ช่วงหลังการจัดเวทีกับชุมชน ซึ่งมีรายละเอียดอธิบายได้พอสังเขปดังนี้

ช่วงการเตรียมตัวก่อนลงชุมชน

ในการเตรียมตัวก่อนลงไปชุมชนนั้นถือได้ว่าเป็นขั้นตอนสำคัญอย่างยิ่ง เพราะการเตรียมตัวดีก็จะทำให้เราได้สิ่งที่ต้องการมาอย่างครบถ้วน ดังนั้นในการเตรียมตัวลงชุมชนเพื่อค้นหาโจทย์วิจัยควรมีการเบื้องต้นดังนี้

๑. กำหนดจุดประสงค์ก่อนลงพื้นที่ ในการลงชุมชนแต่ละครั้งต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจนว่าในแต่ละครั้งนั้นต้องการอะไรมากน้อยแค่ไหน ในการพัฒนาโจทย์โครงการวิจัยเพื่อ ท้องถิ่นพบว่า จะไม่ได้อะไรที่ครบสมบูรณ์ในครั้งเดียว ในครั้งแรกจะเป็นการแนะนำทำความเข้าใจแนวคิด แนวทางการทำงานวิจัยและสอบถามความต้องการของชุมชนว่าสนใจที่จะนำงานวิจัยไปพัฒนาท้องถิ่นตนเองหรือไม่ ถ้าชาวบ้านมีความสนใจ ในครั้งที่สองของการเข้าไปจะเป็นการประชุมระดมปัญหาค้นหาโจทย์ประเด็นวิจัย รวมถึงการหาทีมวิจัย และในครั้งที่สามจะเป็นการประชุมดูรายละเอียดข้อเสนอโครงการร่วมกันของทีมวิจัย ซึ่งในบางโครงการอาจมีครั้งที่สี่หรือห้า ก็แล้วแต่ความพร้อมของชุมชนและความสมบูรณ์เข้าใจร่วมกันของโครงการวิจัย

๒. ประชุมทำความเข้าใจกับทีมงาน ในการจัดเวทีพัฒนาโจทย์วิจัยโดยทั่วไปมักจะไม่ทำคนเดียว จะต้องมีการทำงานช่วยกันเป็นทีม การที่ทีมจะทำงานช่วยเหลือกันได้นั้น จะต้องมีประชุมออกแบบกระบวนการจัดเวทีร่วมกัน และมีการแบ่งบทบาทหน้าที่กันให้ชัดเจน ในการประชุมก็จะมีทำความเข้าใจสิ่งที่ต้องการ(วัตถุประสงค์) กำหนดวิธีการที่จะได้มา กำหนดเวลาที่ใช้ วัสดุอุปกรณ์ที่ต้องใช้ และคนที่ จะรับผิดชอบในแต่ละช่วง เช่น คนดำเนินการประชุม คนบันทึกข้อมูล คนสรุปประเด็น คนประสานงาน เป็นต้น

๓. ประสานงานเตรียมการพื้นที่ เมื่อเตรียมทีมงานเรียบร้อยแล้ว สิ่งที่จะดำเนินการต่อไป คือการประสานงานเตรียมการกับพื้นที่ สิ่งที่ต้องทำคือการลงไปประสานงานกับผู้นำชุมชน ทำความเข้าใจกับผู้นำ เบื้องต้นว่าสนใจหรือไม่ ต่อจากนั้นก็เป็นการนัดหมายเพื่อเตรียมผู้เข้าร่วม เตรียมสถานที่ สื่อ/อุปกรณ์ เตรียมอาหาร/อาหารว่าง ให้พร้อมสำหรับจำนวนคนที่เข้าร่วมประชุม

๔. เตรียมทำความเข้าใจข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่ การทำงานจะง่ายขึ้น ถ้าเรารู้ข้อมูลพื้นที่ ที่เราจะลงไปพัฒนาโจทย์วิจัยก่อน จะช่วยเราได้มากในการนำประเด็นในการประชุม รวมถึงการรู้ข้อมูลของตัวคนในชุมชนคือ ผู้นำหรือชาวบ้านว่าเขาทำอะไร สนใจเรื่องอะไร มีปัญหาความต้องการเบื้องต้นอย่างไร การรู้เขารู้เราก่อนการทำงานก็จะสำเร็จได้ง่ายยิ่งขึ้น วิธีการที่จะรู้ข้อมูลที่กล่าวมาข้างต้น อาจทำได้โดยการศึกษาข้อมูลมือสองที่มีอยู่แล้ว โดยอาจหาได้จากองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) หรืออาจจะเข้าไปพูดคุยกับผู้นำชุมชนก่อนในช่วงของการเข้าไปประสานงานเตรียมการกับพื้นที่ก็ได้

ช่วงการจัดเวทีชุมชน

หลังจากมีการเตรียมทีม เตรียมสื่ออุปกรณ์ และเตรียมพื้นที่พร้อมเรียบร้อยแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือการจัดเวทีค้นหาโจทย์วิจัย โดยทั่วไปแล้วการจัดเวทีแบบนี้จะใช้รูปแบบการจัดประชุมกลุ่มแบบเข้มข้น (Focus Group Discussion) ซึ่งจะต้องมีการเชิญผู้เกี่ยวข้องทั้งผู้รู้ ผู้นำ และผู้มีส่วนสำคัญกับการตัดสินใจทำวิจัยหรือทำงานพัฒนาชุมชนเข้าร่วม โดยการดำเนินการเวทีการประชุมพัฒนาโจทย์วิจัย จะมีขั้นตอนสำคัญๆที่ต้องทำดังต่อไปนี้

๑. การแนะนำตัวและชี้แจงจุดประสงค์การประชุม เป็นธรรมเนียมของการจัดประชุมทุกอย่างอยู่แล้วที่จะต้องมีการแนะนำทำความรู้จักกันของผู้ร่วมประชุมก่อนจะมีการพูดคุยกัน วิธีการแนะนำอาจที่หลายวิธีถ้าคนไม่มากอาจจะแนะนำตัวกันทีละคน แต่ถ้ามีคนเข้าร่วมประชุมมากในส่วนของชาวบ้านอาจจะให้ตัวแทนแนะนำเพื่อความรวดเร็ว แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นขึ้นอยู่กับความเหมาะสมและเทคนิคของผู้ดำเนินการประชุม โดยมีหลักการกำกับเบื้องต้นเพียงว่าทำอย่างไรจะให้คนรู้จักกันและคุ้นเคยกันก่อนที่จะมีการพูดคุยกัน

ต่อจากนั้น ผู้ดำเนินการประชุมควรมีการชี้แจงวัตถุประสงค์ของการจัดประชุมให้ผู้เข้าร่วมรับทราบร่วมกันอีกครั้งว่า ประชุมเพื่ออะไร และจะใช้เวลามากน้อยแค่ไหน เพื่อให้ผู้เข้าร่วมได้เตรียมตัว และเตรียมประเด็นในการแลกเปลี่ยนได้

๒. การอธิบายแนวคิด หลักการ วิธีการของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น เนื่องจากว่างานวิจัยเป็นเรื่องใหม่สำหรับชาวบ้าน เราต้องทำความเข้าใจกับเขาก่อนว่างานวิจัยคืออะไร มีความเป็นมาอย่างไร และเกี่ยวข้องกับชาวบ้านอย่างไร เทคนิควิธีการง่ายๆที่ใช้คือ การอธิบายประกอบแผ่นชาร์ต หรือการวาดภาพประกอบบนกระดานขี้น (Flip chart) เพราะจะทำให้ชาวบ้านเข้าใจง่ายกว่าการพูดปากเปล่าเพียงอย่างเดียว ในการอธิบายต้องบอกให้เขาเข้าใจให้ได้ว่างานวิจัยคืออะไร เมื่อก่อนใครเป็นผู้วิจัย ทำไมชาวบ้านจึงมาทำวิจัย งานวิจัยแบบนี้ชาวบ้านแตกต่างจากวิจัยแบบอื่นอย่างไร มีวิธีการทำอย่างไร และสุดท้ายต้องบอกว่าทำแล้วชาวบ้านได้อะไร พร้อมกับยกตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมมาประกอบ ในการนำอภิปรายควรมีการเปิดให้มีการซักถามแลกเปลี่ยนกันไปด้วยโดยตลอดเพื่อเป็นการสร้างการมีส่วนร่วม และสุดท้ายต้องมีการถามความสนใจของชาวบ้านว่าสนใจงานแบบนี้ไปใช้กับชุมชนของเขาหรือไม่ อย่างไร

คาถากำกับของขั้นตอนนี้คือ ทำอย่างไรก็ได้ให้ชาวบ้านเห็นความสำคัญและเห็นประโยชน์ของงานวิจัยในแนวนี้ และตัดสินใจเข้าร่วมกระบวนการวิจัย ถ้าประเมินแล้วผู้ดำเนินการประชุมยังไม่แน่ใจการอธิบายของตนเอง อาจจะต้องใช้สื่ออื่นมาช่วย เช่น สื่อวีดิทัศน์ ภาพโปสเตอร์ แผ่นพับ เป็นต้น

๓. การค้นหาปัญหาชุมชน ด้วยหลักการที่ว่าโจทย์วิจัยต้องมากจากปัญหาความต้องการของชุมชน ดังนั้นเมื่อชาวบ้านเห็นความสำคัญของการวิจัยและสนใจร่วมกระบวนการวิจัยแล้ว ขั้นตอนที่ตามมาคือการค้นหาปัญหาความต้องการเพื่อพัฒนาเป็นโจทย์วิจัย

วิธีการค้นหาปัญหาชุมชนที่ทำกันทั่วไปก็คือการระดมสมอง และเครื่องมือที่นำมาช่วยจับประเด็นในการระดมสมองก็มีหลากหลาย แต่ที่นิยมกันมากและง่ายต่อการจับประเด็น คือ Mind Map สำหรับเทคนิคการระดมปัญหาช่วงแรกเราจะเริ่มจากการมองชุมชนในเชิงระบบก่อน เช่น เราอาจมองว่าองค์ประกอบของระบบชุมชน ประกอบด้วย เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม หลังจากนั้นก็ตั้งคำถามคำถามเพื่อการระดมปัญหาที่จะไล่เรียงไปในแต่ละด้าน และบันทึกไว้ในชาร์ตในรูปแบบ Mind Map เพื่อให้เห็นไปพร้อมๆกัน เพราะแทนที่เราจะเปิดเวทีถามผู้เข้าร่วมว่า มีปัญหาอะไรในชุมชนบ้าง ซึ่งมันจะกว้างเกินไปและจัดระเบียบยาก เราก็ลงไปดูสภาพปัญหาในแต่ละด้านเลย จะทำให้เราจับประเด็นง่ายขึ้น

๔. การค้นหาศักยภาพชุมชน หลังจากได้ทราบปัญหาของชุมชนในแต่ละด้านแล้ว ขั้นตอนที่ต่อไปคือการระดมศักยภาพของชุมชน หรือทุนทางสังคมของชุมชน ที่จะเป็นปัจจัยบวกช่วยให้การทำงานวิจัยประสบความสำเร็จได้ ศักยภาพหรือทุนของชุมชน อาจจะถูกประกอบด้วย ทุนที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรที่คนสร้างขึ้น ทรัพยากรมนุษย์ องค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงหน่วยงานองค์กรที่จะเข้ามาหนุนเสริมชุมชนในการทำงาน เป็นต้น

สำหรับวิธีการค้นหาศักยภาพชุมชน ก็ใช้คำถามง่ายๆ เช่น ทุน ภูมิปัญญา หรือของดีของชุมชนมีอะไรบ้าง? จากนั้นก็ตั้งคำถามให้ได้ข้อมูลเพิ่มเติมลงรายละเอียดในแต่ละเรื่อง

๕. การจัดลำดับความสำคัญปัญหา เมื่อทราบปัญหาและศักยภาพชุมชนแล้ว สิ่งที่ต้องทำต่อไปคือการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา โดยการให้เวทีประชุมเป็นผู้ตัดสินใจว่าปัญหาอะไรที่มีผลกระทบต่อคนในชุมชนมากอันดับหนึ่ง อันดับสอง หรืออันดับสาม พร้อมกับการให้เหตุผลประกอบ สำหรับวิธีการนั้นถ้าจะให้ดีควรใช้วิธีการเอาข้อมูลเกี่ยวกับตัวปัญหา เช่น สภาพ ผลกระทบ ความเรื้อรัง ความรุนแรง เป็นต้น มาจัดลำดับความสำคัญแทนการลงมติของที่ประชุม (Vote) การจัดลำดับความสำคัญของปัญหาจะทำให้

เราทราบว่าชุมชนเขากำลังสนใจเรื่องอะไร และรู้เหตุผลของการที่เขาสนใจเรื่องนั้นๆ มาเป็นข้อมูลสำหรับการดำเนินการขั้นต่อไป

๖. การวิเคราะห์ปัญหาเพื่อตัดสินใจเลือกโจทย์วิจัย ในการวิเคราะห์ปัญหาเพื่อการค้นหาโจทย์วิจัย จะเป็นการวิเคราะห์ปัญหาในเบื้องต้นเพื่อให้เวทีประชุมเข้าใจร่วมกันและตัดสินใจเลือกประเด็นในทำเป็นโจทย์วิจัยได้ง่ายขึ้น โดยจะนำเอาประเด็นเฉพาะที่เราจัดลำดับความสำคัญไว้มาทำการวิเคราะห์ทั้งในเชิงลึกและเชิงกว้าง การวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาเป็นวิธีการหนึ่งที่จะสามารถมองปัญหาให้ลึกและกว้างได้

และการใช้การวิเคราะห์เชิงระบบ (System Analysis) และ การคิดเชิงระบบ (System Thinking) เข้ามาช่วยจะทำให้เราเข้าใจง่ายขึ้น โดยให้มีการมองธรรมชาติของปัญหาว่า ปัญหาหนึ่งๆมันไม่ได้เกิดขึ้นมาลอยๆแต่มันจะมีความเกี่ยวข้องกับสิ่งอื่นๆด้วย กล่าวคือปัญหาใดก็ตามก็จะมีสาเหตุที่หลากหลายสัมพันธ์กันหลายมิติ ดังเช่น มิติแนวราบ คือปรากฏการณ์ที่ปัญหาใดปัญหาหนึ่งจะมีสาเหตุหลักๆชุดหนึ่งให้เห็นได้ชัดเจนว่า ล้วนทำให้เกิดปัญหานั้น

มิติแนวตั้งและแนวลึก คือ แต่ละสาเหตุพื้นฐานของปัญหามีความเป็นระบบ และในระบบย่อยก็จะมีสาเหตุย่อยๆภายในของมันได้อีก

มิติแนวตั้งแบบเชื่อมโยงที่กว้างขึ้น เมื่อมองที่สาเหตุหลักอาจจะเกี่ยวข้องกับสาเหตุอื่นที่กว้างใหญ่กว่าตัวมัน เช่น ปัญหาด้านโครงสร้าง ปัญหาจากกระแสโลก เป็นต้น

เมื่อวิเคราะห์ปัญหาแล้วเสร็จควรมีประเมินความเป็นไปได้ในการทำการวิจัยโดยการเชื่อมโยงกับศักยภาพที่ชุมชนมี ให้ประเมินดูว่าประเด็นไหนเป็นปัญหาร่วมของคนในชุมชนมากที่สุด ความเป็นไปได้ที่จะประสบความสำเร็จภายในเวลาที่กำหนดหรือไม่ ถ้าทำแล้วจะยกระดับการเรียนรู้ของชุมชนได้หรือไม่ แล้วให้ที่ประชุมตัดสินใจร่วมกัน

๗. การกำหนดคำถามวิจัย เมื่อได้ประเด็นที่จะวิจัยร่วมกันแล้ว สิ่งที่คุณดำเนินการประชุมจะต้องถามที่ประชุมต่อก็คือ สิ่งที่ยอยากรู้ อยากหาคำตอบ ในประเด็นนี้คืออะไร?

จากนั้นก็ร่วมกันระดมลงบนกระดานและตกแต่งเป็นคำถามวิจัยที่เป็นข้อตกลงร่วมกันของที่ประชุม

๘. การกำหนดวัตถุประสงค์การวิจัย การกำหนดวัตถุประสงค์การวิจัยนั้นจะกำหนดต่อเนื่องจากการตั้งคำถามวิจัย โดยส่วนมากวัตถุประสงค์จะเป็นตัวกำหนดกิจกรรมและขอบเขตเนื้อหาการวิจัย ดังนั้นในการกำหนดวัตถุประสงค์การวิจัยมักจะตั้งคำถามร่วมกันว่า “ถ้าจะตอบคำถามวิจัยให้ได้จะต้องรู้หรือทำอะไรบ้าง?” โดยวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่ออกมาส่วนมากจะมีให้เห็นในแนวนี้คือ

ข้อที่ ๑ เป็นการศึกษาบริบทของชุมชนหรือเรื่องนั้นๆ

ข้อที่ ๒ เป็นการศึกษาข้อมูลเชิงประเด็น หรือองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง

ข้อที่ ๓ เป็นการตั้งเพื่อตอบผลการศึกษาทั้งหมดจากโจทย์ ทั้งจากข้อมูลและผลการทดลองปฏิบัติการ

๙. การกำหนดขั้นตอนวิธีการ ขั้นตอนนี้เป็นกรอกแบบการทำวิจัยร่วมกัน วิธีการคือให้ทีมวิจัยนำวัตถุประสงค์มาแตกประเด็น ถ้าจะตอบวัตถุประสงค์ให้ได้จะต้องทำอะไรบ้าง? โดยให้มีการกำหนดขั้นตอนและวิธีการแต่ละขั้นร่วมกันอย่างละเอียดให้เห็นว่าจะเริ่มจากขั้นตอนไหนและไปสิ้นสุดตรงไหน

๑๐. การหาทีมวิจัยร่วม เมื่อได้ขั้นตอนวิธีการทำงานวิจัยแล้วควรมีการหาทีมทำงาน โดยมีหลักการตั้งคำถามเบื้องต้นว่า “งานวิจัยแบบนี้ควรมีใครเข้ามามีส่วนร่วมบ้างจึงจะทำให้งานวิจัยขึ้นนี้

ประสบความสำเร็จได้?” จากนั้นก็ระดมรายชื่อในที่ประชุมเพื่อนำไปประกอบการร่างข้อเสนอโครงการวิจัย (Proposal) ต่อไป

หลังจากการได้ร่างข้อเสนอโครงการวิจัยแล้วสิ่งที่ควรทำในขั้นตอนต่อไปก็คือ การตั้งทีมยกร่างโครงการวิจัย และมีการนัดหมายประชุมอีกครั้งเพื่อช่วยกันปรับปรุงข้อเสนอโครงการวิจัยร่วมกัน

ช่วงหลังการจัดเวทีชุมชน

สิ่งที่ควรทำทุกครั้งหลังจากการจัดเวทีประชุมคือ การสรุปบทเรียนร่วมกันเพื่อประเมินกระบวนการเทคนิค วิธีการและประเมินผลที่ได้จากการจัดประชุมร่วมกัน ซึ่งจะเป็นการเวทีสร้างการเรียนรู้ร่วมกันของคนทำงานและจัดปรับกระบวนการจัดเวทีในครั้งต่อไปได้

วิธีการ :

๒. ขั้นเตรียม

๑.๑ เตรียมอุปกรณ์สรุปกระดาษฟลิปชาร์ต กระดาษคำตอบ และสือชอล์ค เพื่อใช้ประกอบการสรุปภาพรวมของวิทยาการ

๑.๒ เตรียมใบงาน และอุปกรณ์กลุ่ม (กระดาษฟลิปชาร์ต สือชอล์ค) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ใบงาน ๒	
ชื่อเรื่อง	ปฏิบัติการกลุ่ม “ออกแบบกิจกรรมสนับสนุนการพัฒนาโจทย์วิจัยเชิงพื้นที่ กรณีโครงการวิจัยและพัฒนาชุมชนท้องถิ่นนำอยู่โดยมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีอยุธยา” (ใบงานที่ ๒)
วัตถุประสงค์	ออกแบบกิจกรรมสนับสนุนการพัฒนาโจทย์วิจัยเชิงพื้นที่ กรณี โครงการวิจัยและพัฒนาชุมชนท้องถิ่นนำอยู่โดยมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีอยุธยา
กิจกรรม	<ul style="list-style-type: none"> ● เลือกประธานกลุ่ม เลขานุ และผู้กำกับเวลาของกลุ่ม ● ศึกษาเอกสารประกอบแล้วอภิปรายหาข้อสรุปตามประเด็นคำถามที่กำหนด
เอกสารอ่านประกอบ	เอกสารหมายเลข ๑ โครงการวิจัยและพัฒนาชุมชนท้องถิ่นนำอยู่โดยมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีอยุธยา
ระยะเวลา	๔ ชั่วโมง
การเสนอผลงาน	ให้ตัวแทนกลุ่มอภิปราย และนำเสนอผลต่อที่ประชุม
<p>จากข้อเสนอโครงการวิจัยและพัฒนาชุมชนท้องถิ่นนำอยู่โดยมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีอยุธยา ในฐานะที่ท่านเป็นนักบริหารงานวิจัยเชิงวิจัยเชิงพื้นที่ เพื่อสนับสนุนให้นักวิจัยสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ให้ท่านได้ช่วยกันออกแบบกิจกรรมสนับสนุนการพัฒนาโจทย์วิจัยเชิงพื้นที่ ในประเด็นต่อไปนี้ เพื่อสรุปและนำเสนอผลการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ตามประเด็นดังกล่าว กับผู้เข้าร่วมเสริมสมรรถนะ กลุ่มอื่นๆ</p> <p>๑. การดำเนินการของนักจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ก่อนการลงชุมชน.....</p> <p>.....</p> <p>๒. การดำเนินการของนักจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ระหว่างการจัดเวทีชุมชน.....</p> <p>.....</p> <p>๓. การดำเนินการของนักจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ช่วงหลังการจัดเวทีชุมชน.....</p> <p>.....</p>	

๒. ชั้นปฏิบัติการ

๒.๑ วิทยากรทบทวนประสบการณ์การทำวิจัยเชิงพื้นที่ เพื่อเชื่อมสู่กิจกรรมที่ ๒

- สอบถามผู้เข้าร่วมว่าได้เรียนรู้อะไรบ้าง
- ตัวแทนหรือผู้เสนอตัวเองตอบว่าได้เรียนรู้อะไรมาบ้าง
- วิทยากรสรุปว่าจากกิจกรรม เราได้เรียนรู้อะไรมาบ้าง

๒.๒ วิทยากรอธิบายกระบวนการทำกิจกรรมโดย

๒.๑ แบ่งกลุ่มผู้เข้าร่วมออกเป็น ๕ กลุ่ม ๆ ละไม่เกิน ๕- ๖ คน

๒.๒ แจกใบงาน ๒ และแบบบันทึกผลการปฏิบัติการกลุ่ม

๒.๓ อธิบายใบงานและขั้นตอนการทำกิจกรรม

๒.๓ ทุกกลุ่มลงปฏิบัติการกลุ่มตามใบงาน ใช้เวลา ๓ ชั่วโมง

๓) ชั้นสรุป

๑. ให้ตัวแทนกลุ่มนำเสนอผลการปฏิบัติการกลุ่มใช้เวลาแนะนำเสนอกลุ่มละ ๑๕ นาที

๒. ผู้ช่วยวิทยากรจับประเด็นลงบนกระดานคำตอบแล้วนำมาทำแผนภาพความคิดเพื่อใช้ประกอบการสรุปของวิทยากร

๓. ร่วมแลกเปลี่ยน ให้ข้อคิดและข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาโดยทีมวิทยากรและผู้เข้าร่วม

๔. วิทยากรสรุปผลการปฏิบัติการกลุ่ม

แนวการสรุป

การบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักวิจัยเชิงพื้นที่สามารถดำเนินงานวิจัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งนักบริหารงานวิจัยจะต้องมีการออกแบบกระบวนการดำเนินงานเพื่อการสนับสนุนการดำเนินงานของนักวิจัย ตั้งแต่ต้นทาง กลางทาง และปลายทาง ซึ่งได้แก่ การสนับสนุนการพัฒนาโจทย์วิจัย การสนับสนุนการพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัย การติดตามสนับสนุนการดำเนินงานวิจัย และการสนับสนุนการเผยแพร่และผลักดันสู่การใช้ประโยชน์

กิจกรรมที่ ๒ ปฏิบัติการ “จัดเวทีเพื่อค้นหาโจทย์วิจัย”

สาระสำคัญ

การจัดเวทีค้นหาโจทย์วิจัย โดยทั่วไปแล้วการจัดเวทีแบบนี้จะใช้รูปแบบการจัดประชุมกลุ่มแบบเข้มข้น (Focus Group Discussion) ซึ่งจะต้องมีการเชิญผู้เกี่ยวข้องทั้งผู้รู้ ผู้นำ และผู้มีส่วนสำคัญกับการตัดสินใจทำวิจัยหรือทำงานพัฒนาชุมชนเข้าร่วม ในการดำเนินการเวทีการประชุมพัฒนาโจทย์วิจัย จะมีขั้นตอนสำคัญๆที่ต้องทำดังต่อไปนี้

๑. การแนะนำตัวและชี้แจงจุดประสงค์การประชุม เป็นธรรมเนียมของการจัดประชุมทุกอย่างอยู่แล้วที่จะต้องมีการแนะนำทำความรู้จักกันของผู้ร่วมประชุมก่อนจะมีการพูดคุยกัน วิธีการแนะนำอาจที่หลายวิธีถ้าคนไม่มากอาจจะแนะนำตัวกันทีละคน แต่ถ้ามีคนเข้าร่วมประชุมมากในส่วนของชาวบ้านอาจจะให้ตัวแทนแนะนำเพื่อความรวดเร็ว แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นขึ้นอยู่กับความเหมาะสมและเทคนิคของผู้ดำเนินการประชุม โดยมีหลักการกำกับเบื้องต้นเพียงว่าทำอย่างไรจะ使人รู้จักกันและคุ้นเคยกันก่อนที่จะมีการพูดคุยกันต่อจากนั้น ผู้ดำเนินการประชุมควรมีการชี้แจงวัตถุประสงค์ของการจัดประชุมให้ผู้เข้าร่วมรับทราบ

ร่วมกันอีกครั้งว่า ประชุมเพื่ออะไร และจะใช้เวลามากน้อยแค่ไหน เพื่อให้ผู้เข้าร่วมได้เตรียมตัวและเตรียมประเด็นในการแลกเปลี่ยนได้

๒. การอธิบายแนวคิด หลักการ วิธีการของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น เนื่องจากว่างานวิจัยเป็นเรื่องใหม่สำหรับชาวบ้าน เราต้องทำความเข้าใจกับเขาก่อนว่างานวิจัยคืออะไร มีความเป็นมาอย่างไร และเกี่ยวข้องกับชาวบ้านอย่างไร เทคนิควิธีการง่ายๆที่ใช้คือ การอธิบายประกอบแผ่นชาร์ต หรือการวาดภาพประกอบบนกระดาษบุฟลิป (Flip chart) เพราะจะทำให้ชาวบ้านเข้าใจง่ายกว่าการพูดปากเปล่าเพียงอย่างเดียว ในการอธิบายต้องบอกให้เขาเข้าใจให้ได้ว่างานวิจัยคืออะไร เมื่อก่อนใครเป็นผู้วิจัย ทำไมชาวบ้านจึงมาทำวิจัย งานวิจัยแบบนี้ชาวบ้านแตกต่างจากวิจัยแบบอื่นอย่างไร มีวิธีการอย่างไร และสุดท้ายต้องบอกว่าทำแล้วชาวบ้านได้อะไร พร้อมกับยกตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมมาประกอบ ในการนำอภิปรายควรมีการเปิดให้มีการซักถามแลกเปลี่ยนกันไปด้วยโดยตลอดเพื่อเป็นการสร้างการมีส่วนร่วม และสุดท้ายต้องมีการถามความสนใจของชาวบ้านว่าสนใจงานแบบนี้ไปใช้กับชุมชนของเขาหรือไม่ อย่างไรก็ตามคำถามของขั้นตอนนี้คือ ทำอย่างไรก็ได้ให้ชาวบ้านเห็นความสำคัญและเห็นประโยชน์ของงานวิจัยในแนวนี้ และตัดสินใจเข้าร่วมกระบวนการวิจัย ถ้าประเมินแล้วผู้ดำเนินการประชุมยังไม่แน่ใจการอธิบายของตนเอง อาจจะต้องใช้สื่ออื่นมาช่วย เช่น สื่อวีดิทัศน์ ภาพโปสเตอร์ แผ่นพับ เป็นต้น

๓. การค้นหาปัญหาชุมชน ด้วยหลักการที่ว่าโจทย์วิจัยต้องมาจากปัญหาความต้องการของชุมชน ดังนั้นเมื่อชาวบ้านเห็นความสำคัญของการวิจัยและสนใจร่วมกระบวนการวิจัยแล้ว ขั้นตอนต่อมาคือการค้นหาปัญหาความต้องการเพื่อพัฒนาเป็นโจทย์วิจัยวิธีการค้นหาปัญหาชุมชนที่ทำกันทั่วไปก็คือการระดมสมอง และเครื่องมือที่นำมาช่วยจับประเด็นในการระดมสมองก็มีหลากหลาย แต่ที่นิยมกันมากและง่ายต่อการจับประเด็น คือ Mind Map สำหรับเทคนิคการระดมปัญหาช่วงแรกเราจะเริ่มจากการมองชุมชนในเชิงระบบก่อน เช่น เราอาจมองว่าองค์ประกอบของระบบชุมชน ประกอบด้วย เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม หลังจากนั้นก็ตั้งคำถามคำถามเพื่อการระดมปัญหาก็คงไล่เรียงไปในแต่ละด้าน และบันทึกไว้ในชาร์ตในรูปแบบ Mind Map เพื่อให้เห็นไปพร้อมๆกัน เพราะแทนที่เราจะเปิดเวทีถามผู้เข้าร่วมว่า มีปัญหาอะไรในชุมชนบ้าง ซึ่งมันจะกว้างเกินไปและจัดระเบียบยาก เราก็ลงไปดูสภาพปัญหาในแต่ละด้านเลย จะทำให้เราจับประเด็นง่ายขึ้น

๔. การค้นหาศักยภาพชุมชน หลังจากได้ทราบปัญหาของชุมชนในแต่ละด้านแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือการระดมศักยภาพของชุมชน หรือทุนทางสังคมของชุมชน ที่จะป็นปัจจัยบวกช่วยให้การทำงานวิจัยประสบความสำเร็จได้ ศักยภาพหรือทุนของชุมชน อาจประกอบด้วย ทุนที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรที่คนสร้างขึ้น ทรัพยากรมนุษย์ องค์ความรู้ ภูมิปัญหาท้องถิ่น รวมถึงหน่วยงานองค์กรที่จะเข้ามาหนุนเสริมชุมชนในการทำงาน เป็นต้น

สำหรับวิธีการค้นหาศักยภาพชุมชน ก็ใช้คำถามง่ายๆ เช่น ทุน ภูมิปัญญา หรือของดีของชุมชนมีอะไรบ้าง? จากนั้นก็ตั้งคำถามให้ได้ข้อมูลเพิ่มเติมเติมลงรายละเอียดในแต่ละเรื่อง

๕. การจัดลำดับความสำคัญปัญหา เมื่อทราบปัญหาและศักยภาพชุมชนแล้ว สิ่งที่ต้องทำต่อไปคือการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา โดยการให้เวทีประชุมเป็นผู้ตัดสินใจว่าปัญหาอะไรที่มีผลกระทบต่อคนในชุมชนมากอันดับหนึ่ง อันดับสอง หรืออันดับสาม พร้อมกับการให้เหตุผลประกอบ สำหรับวิธีการนั้น ถ้าจะให้ดีควรใช้วิธีการเอาข้อมูลเกี่ยวกับตัวปัญหา เช่น สภาพ ผลกระทบ ความเรื้อรัง ความรุนแรง เป็นต้น มาจัดลำดับความสำคัญแทนการลงมติของที่ประชุม (Vote) การจัดลำดับความสำคัญของปัญหาจะทำให้

เราทราบว่าชุมชนเขากำลังสนใจเรื่องอะไร และรู้เหตุผลของการที่เขาสนใจเรื่องนั้นๆ มาเป็นข้อมูลสำหรับการดำเนินการขั้นต่อไป

๖. การวิเคราะห์ปัญหาเพื่อตัดสินใจเลือกโจทย์วิจัย ในการวิเคราะห์ปัญหาเพื่อการค้นหาโจทย์วิจัย จะเป็นการวิเคราะห์ปัญหาในเบื้องต้นเพื่อให้เวทีประชุมเข้าใจร่วมกันและตัดสินใจเลือกประเด็นในทำเป็นโจทย์วิจัยได้ง่ายขึ้น โดยจะนำเอาประเด็นเฉพาะที่เราจัดลำดับความสำคัญไว้มาทำการวิเคราะห์ทั้งในเชิงลึกและเชิงกว้าง การวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาเป็นวิธีการหนึ่งที่จะสามารถมองปัญหาให้ลึกและกว้างได้ และการใช้การวิเคราะห์เชิงระบบ (System Analysis) และ การคิดเชิงระบบ (System Thinking) เข้ามาช่วยจะทำให้เราเข้าใจง่ายขึ้น โดยให้มีการมองธรรมชาติของปัญหาว่า ปัญหาหนึ่งๆมันไม่ได้เกิดขึ้นมาลอยๆแต่มันจะมีความเกี่ยวข้องกับสิ่งอื่นๆด้วย กล่าวคือปัญหาใดก็ตามก็จะมีสาเหตุที่หลากหลายสัมพันธ์กันหลายมิติ ดังเช่น มิติแนวราบ คือปรากฏการณ์ที่ปัญหาใดปัญหาหนึ่งจะมีสาเหตุหลักๆชุดหนึ่งที่เราเห็นได้ชัดเจนว่า ล้วนทำให้เกิดปัญหานั้นมิติแนวตั้งและแนวลึก คือ แต่ละสาเหตุพื้นฐานของปัญหามีความเป็นระบบ และในระบบย่อยก็จะมีสาเหตุย่อยๆภายในของมันได้อีกมิติแนวตั้งแบบเชื่อมโยงที่กว้างขึ้น เมื่อมองที่สาเหตุหลักอาจจะเกี่ยวข้องกับสาเหตุอื่นที่กว้างใหญ่กว่าตัวมัน เช่น ปัญหาด้านโครงสร้าง ปัญหาจากกระแสโลก เป็นต้นเมื่อวิเคราะห์ปัญหาแล้วเสร็จควรมีประเมินความเป็นไปได้ในการทำการวิจัยโดยการเชื่อมโยงกับศักยภาพที่ชุมชนมี ให้ประเมินดูว่าประเด็นไหนเป็นปัญหาร่วมของคนในชุมชนมากที่สุด มีความเป็นไปได้ที่จะประสบความสำเร็จภายในเวลาที่กำหนดหรือไม่ ถ้าทำแล้วจะยกระดับการเรียนรู้ของชุมชนได้หรือไม่ แล้วให้ที่ประชุมตัดสินใจร่วมกัน

๗. การกำหนดคำถามวิจัย เมื่อได้ประเด็นที่จะวิจัยร่วมกันแล้ว สิ่งที่คุณดำเนินการประชุมจะต้องถามที่ประชุมต่อก็คือ สิ่งที่คุณอยากรู้ อยากหาคำตอบ ในประเด็นนี้คืออะไร? จากนั้นก็ร่วมกันระดมลงบนกระดานและตกแต่งเป็นคำถามวิจัยที่เป็นข้อตกลงร่วมกันของที่ประชุม

๘. การกำหนดวัตถุประสงค์การวิจัย การกำหนดวัตถุประสงค์การวิจัยนั้นจะกำหนดต่อเนื่องจากการตั้งคำถามวิจัย โดยส่วนมากวัตถุประสงค์จะเป็นตัวกำหนดกิจกรรมและขอบเขตเนื้อหาการวิจัย ดังนั้นในการกำหนดวัตถุประสงค์การวิจัยมักจะตั้งคำถามร่วมกันว่า “ถ้าจะตอบคำถามวิจัยให้ได้จะต้องรู้หรือทำอะไรบ้าง?” โดยวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่ออกมาส่วนมากจะมีให้เห็นในแนวนี้คือ

ข้อที่ ๑ เป็นการศึกษาบริบทของชุมชนหรือเรื่องนั้นๆ

ข้อที่ ๒ เป็นการศึกษาข้อมูลเชิงประเด็น หรือองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง

ข้อที่ ๓ เป็นการตั้งเพื่อตอบผลการศึกษาทั้งหมดจากโจทย์ ทั้งจากข้อมูลและผลการทดลองปฏิบัติ

๙. การกำหนดขั้นตอนวิธีการ ขั้นตอนนี้เป็นกรอกแบบการทำวิจัยร่วมกัน วิธีการคือให้ทีมวิจัยนำวัตถุประสงค์มาแตกประเด็น ถ้าจะตอบวัตถุประสงค์ให้ได้จะต้องทำอะไรบ้าง? โดยให้มีการกำหนดขั้นตอนและวิธีการแต่ละขั้นร่วมกันอย่างละเอียดให้เห็นว่าจะเริ่มจากขั้นตอนไหนและไปสิ้นสุดตรงไหน

๑๐. การหาทีมวิจัยร่วม เมื่อได้ขั้นตอนวิธีการทำงานวิจัยแล้วควรมีการหาทีมทำงาน โดยมีหลักการตั้งคำถามเบื้องต้นว่า “งานวิจัยแบบนี้ควรมีใครเข้ามามีส่วนร่วมบ้างจึงจะทำให้งานวิจัยชิ้นนี้ประสบความสำเร็จได้?” จากนั้นก็ระดมรายชื่อในที่ประชุมเพื่อนำไปประกอบการร่างข้อเสนอโครงการวิจัย (Proposal) ต่อไป

หลังจากการได้ร่างข้อเสนอโครงการวิจัยแล้วสิ่งที่ควรทำในขั้นตอนต่อไปก็คือ การตั้งทีมยกร่างโครงการวิจัย และมีการนัดหมายประชุมอีกครั้งเพื่อช่วยกันปรับปรุงข้อเสนอโครงการวิจัยร่วมกัน

วิธีการ :

๑. ชั้นเตรียม

วิทยากรสรุปสิ่งที่จะต้องดำเนินการในการจัดเวทีเพื่อการพัฒนาโจทย์ ต่อนักบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ชักถาม และให้ข้อเสนอแนะเทคนิคการจัดเวที เพื่อเตรียมการปฏิบัติจริง

๒. ชั้นปฏิบัติการ

๒.๑ นักบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ดำเนินการจัดเวทีเพื่อการพัฒนาโจทย์วิจัย

๓. ชั้นสรุป

๓.๑ สรุปผลการจัดเวทีเป็นรายกลุ่ม แลกเปลี่ยน

แนวการสรุป

การดำเนินการเวทีการประชุมพัฒนาโจทย์วิจัย จะมีขั้นตอนสำคัญๆที่ต้องทำ คือ แนะนำตัว และชี้แจงจุดประสงค์การประชุม อธิบายแนวคิด หลักการ วิธีการของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น การค้นหาปัญหาชุมชน ด้วยหลักการที่ว่า โจทย์วิจัยต้องมาจากปัญหาความต้องการของชุมชน หลังจากได้ทราบปัญหาของชุมชนในแต่ละด้านแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือ การระดมศักยภาพของชุมชน หรือทุนทางสังคมของชุมชน ที่จะป็นปัจจัยบวกช่วยให้การทำงานวิจัยประสบความสำเร็จได้ ศักยภาพหรือทุนของชุมชน อาจประกอบด้วย ทุนที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรที่คนสร้างขึ้น ทรัพยากรมนุษย์ องค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงหน่วยงานองค์กรที่จะเข้ามาหนุนเสริมชุมชนในการทำงาน เป็นต้น เมื่อทราบปัญหาและศักยภาพชุมชนแล้ว สิ่งที่ต้องทำต่อไปคือการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา โดยการให้เวทีประชุมเป็นผู้ตัดสินใจว่าปัญหาอะไรที่มีผลกระทบต่อคนในชุมชนมากอันดับหนึ่ง อันดับสอง หรืออันดับสาม พร้อมกับการให้เหตุผลประกอบ และวิเคราะห์ปัญหาเพื่อตัดสินใจเลือกโจทย์วิจัย พร้อมกับกำหนดคำถามวิจัย และวัตถุประสงค์การวิจัย กำหนดขั้นตอนวิธีการ หาทีมวิจัยร่วม เพื่อนำไปประกอบการร่างข้อเสนอโครงการวิจัย (Proposal) ต่อไป

กิจกรรมที่ ๓ ปฏิบัติการกลุ่ม “กระบวนการสนับสนุนการพัฒนาโจทย์วิจัยเชิงพื้นที่”

สาระสำคัญ

ระบบการพัฒนาโจทย์วิจัย มีขั้นตอนการดำเนินงานหลักทั้งหมด ๕ ขั้นตอน ซึ่งแต่ละขั้นตอนมีวิธีดำเนินการ ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ ทบทวนยุทธศาสตร์การวิจัยของพื้นที่

ขั้นตอนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความชัดเจนว่าพื้นที่ซึ่งเป็นขอบเขตที่ต้องการพัฒนามียุทธศาสตร์ หรือทิศทางการพัฒนาเป็นอย่างไร สถานการณ์ปัญหา และความต้องการองค์ความรู้เพื่อพัฒนาที่เป็นอย่างไร วิธีการดำเนินงานในขั้นตอนนี้ คือ

๑. การเตรียมความพร้อมด้านเอกสาร

๒. การนัดหมายผู้เกี่ยวข้องเพื่อประชุมปฏิบัติการพัฒนายุทธศาสตร์การวิจัย

๓. การจัดประชุมปฏิบัติการเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ ระดมความคิดเพื่อหาข้อสรุปยุทธศาสตร์การวิจัยพัฒนา

ขั้นตอนที่ ๒ กำหนดกรอบประเด็นปัญหาวิจัย

วัตถุประสงค์หลักของการจัดกิจกรรมขั้นตอนนี้คือ การจัดทำกรอบประเด็นปัญหาวิจัยให้เป็นหมวดหมู่เพื่อการพัฒนาเป็นชุดโครงการหลัก-รอง ซึ่งจะนำไปสู่เป้าหมายเดียวกับเมื่อเชื่อมโยงกันเป็นกรอบประเด็นปัญหาเพื่อการพัฒนาทั้งพื้นที่ วิธีการคือ การศึกษาบริบทชุมชนฐานข้อมูลด้านต่าง ๆ รวมทั้งสถานการณ์ปัญหา เชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์การวิจัย และการจัดประชุมปฏิบัติการวิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุปัญหาเพื่อให้ได้ชุดของปัญหาที่ยังขาดองค์ความรู้ และกำหนดกรอบประเด็นกรอบประเด็นปัญหา โดยดำเนินการร่วมกับภาคีเกี่ยวข้องในพื้นที่และผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ด้านการวิเคราะห์ประเด็นปัญหาวิจัยเชิงพื้นที่

ขั้นตอนที่ ๓ การวิเคราะห์ประเด็นปัญหาและศักยภาพการวิจัย

วัตถุประสงค์หลักของขั้นตอนนี้คือการเชื่อมโยงประเด็นปัญหากับศักยภาพนักวิจัย การสร้างทีมวิจัย วิธีการคือ การจัดประชุมปฏิบัติการโดยมีการเตรียมความพร้อมประสานผู้เกี่ยวข้องและจัดประชุมเพื่อหาข้อสรุปผลการวิเคราะห์ประเด็นปัญหาและขอบเขตโจทย์วิจัย และทีมวิจัย

ขั้นตอนที่ ๔ การตรวจสอบประเด็นปัญหาและโจทย์วิจัยร่วมกับพื้นที่

วัตถุประสงค์หลักของขั้นตอนนี้คือเพื่อประเมินความเป็นไปได้และความสำคัญของโจทย์ต่อการพัฒนา วิธีดำเนินการคือทีมวิจัยลงพื้นที่เพื่อปฏิบัติการวิเคราะห์ปัญหาสร้างความชัดเจนของโจทย์ร่วมกับชุมชน โดยการประชุมวางแผน วิเคราะห์ร่วมกับชุมชน ตรวจสอบสภาพจริง และประชุมสรุปความเป็นไปได้ร่วมกับชุมชน

ขั้นตอนที่ ๕ กำหนดขอบเขตปัญหาวิจัยและการจัดทำเอกสารเชิงหลักการ

วัตถุประสงค์หลักของขั้นตอนนี้ คือ การกำหนดขอบเขตปัญหาวิจัยที่ชัดเจน และจัดทำเอกสารเชิงหลักการ วิธีการได้แก่ การประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกันระหว่างทีมวิจัยกับภาคีที่เกี่ยวข้องเพื่อหาข้อสรุปขอบเขตประเด็นปัญหา และโจทย์วิจัยที่เป็นไปได้สอดคล้องกับสภาพปัญหา และจัดทำแผนภาพความเชื่อมโยงประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับกรอบประเด็นปัญหาวิจัยหลักของพื้นที่ที่กำหนด และจัดทำเอกสารเชิงหลักการ ซึ่งจะระบุที่มา และความสำคัญของปัญหาได้อย่างชัดเจน เป็นรูปธรรมร่วมกับชุมชนในพื้นที่เป้าหมาย

วิธีการ

๑. ขั้นเตรียม

๑.๑ เตรียมอุปกรณ์สรุปกระดาษฟลิปชาร์ต กระดาษคำตอบ และสือชอล์ค เพื่อใช้ประกอบการสรุปภาพรวมของวิทยากร

๑.๒ เตรียมใบงาน และอุปกรณ์กลุ่ม (กระดาษฟลิปชาร์ต สือชอล์ค) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ใบงาน ๓																	
ชื่อเรื่อง	“กระบวนการสนับสนุนการพัฒนาโจทย์วิจัยเชิงพื้นที่”																
วัตถุประสงค์	เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเพิ่มประสบการณ์การเชื่อมโยงประเด็นปัญหาภัยกับศักยภาพนักวิจัยเพื่อการพัฒนาพื้นที่ที่สนองต่อยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่																
กิจกรรม	ศึกษาเอกสารประกอบการประชุมและอภิปรายหาข้อสรุปตามประเด็นที่กำหนด																
ระยะเวลา	๖๐ นาที																
เอกสารประกอบ	<ul style="list-style-type: none"> - 																
การเสนอผลงาน	<ul style="list-style-type: none"> โดยเอกสารและวาจา 																
	<p>๑. จากสถานการณ์ปัญหาพื้นที่ตามกิจกรรมที่ ๒ ให้ท่านสรุปกรอบประเด็นปัญหาวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ของตำบลแล้วคัดเลือกโจทย์วิจัยที่เป็นปัญหาเร่งด่วนควรวิจัยเพื่อการพัฒนาพื้นที่ทั้งตำบลอย่างน้อย (๒-๓ ประเด็น) (ดังตัวอย่าง)</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>ลำดับ</th> <th>ปัญหา</th> <th>สาเหตุ</th> <th>กลุ่มเป้าหมายที่ได้รับผลกระทบ / ที่ตั้งของปัญหา</th> <th>แนวทางแก้ไขปัญหา/ทรัพยากรที่จะใช้แก้ปัญหา/ทุนเดิม</th> <th>ประเด็นคำถามเพื่อให้ได้คำตอบเพื่อการพัฒนา</th> <th>บุคคล/กลุ่มองค์กรชุมชน/หน่วยงานที่จะร่วมแก้ไขปัญหา</th> <th>สิ่งที่ต้องทำให้เกิดหรือมี / ผลลัพธ์ที่มุ่งหวัง</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1.</td> <td>ปัญหาสุขภาพจากการใช้สารเคมีของกลุ่มเกษตรกร</td> <td>- ขาดความรู้ที่ถูกต้อง - เข้าไม่ถึงภัยอันตรายจากสารเคมี - ขาดความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ชีวภาพ</td> <td>- เกษตรกร - ประชาชนในพื้นที่ ที่ใกล้ชิดกับกลุ่มเกษตรกร (ผู้เฒ่าผู้แก่ ลูกหลาน)</td> <td>- จัดอบรมให้ความรู้การใช้เคมีอย่างถูกต้องแก่เกษตรกร - แต่งตั้งคณะกรรมการประจำหมู่บ้าน(แกนนำ)ในการขับเคลื่อนปัญหาเชิงประเด็น - ทำโครงการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยชาวบ้านกับสถานศึกษา</td> <td>- ทำอย่างไรให้เกษตรกรตระหนักถึงใช้สารเคมีอย่างถูกวิธี - รูปแบบการใช้สารธรรมชาติทดแทนสารเคมีที่ได้ผลเป็นอย่างไร</td> <td>- นักวิชาการ - สถานีอนามัย - หมอдин/ ปราชญ์ชาวบ้านที่มีประสบการณ์ ความสำเร็จ - องค์กรภาครัฐ เอกชนที่เกี่ยวข้อง</td> <td>- มีกลุ่ม/เครือข่ายเกษตรกรปลอดสารเคมี - คนในชุมชนมีสุขภาพที่ปลอดภัยจากสารเคมี</td> </tr> </tbody> </table> <p>๒. เชื่อมโยงประเด็นปัญหาภัยกับศักยภาพนักวิจัยในหน่วยงานของท่าน (ดังตัวอย่าง)</p>	ลำดับ	ปัญหา	สาเหตุ	กลุ่มเป้าหมายที่ได้รับผลกระทบ / ที่ตั้งของปัญหา	แนวทางแก้ไขปัญหา/ทรัพยากรที่จะใช้แก้ปัญหา/ทุนเดิม	ประเด็นคำถามเพื่อให้ได้คำตอบเพื่อการพัฒนา	บุคคล/กลุ่มองค์กรชุมชน/หน่วยงานที่จะร่วมแก้ไขปัญหา	สิ่งที่ต้องทำให้เกิดหรือมี / ผลลัพธ์ที่มุ่งหวัง	1.	ปัญหาสุขภาพจากการใช้สารเคมีของกลุ่มเกษตรกร	- ขาดความรู้ที่ถูกต้อง - เข้าไม่ถึงภัยอันตรายจากสารเคมี - ขาดความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ชีวภาพ	- เกษตรกร - ประชาชนในพื้นที่ ที่ใกล้ชิดกับกลุ่มเกษตรกร (ผู้เฒ่าผู้แก่ ลูกหลาน)	- จัดอบรมให้ความรู้การใช้เคมีอย่างถูกต้องแก่เกษตรกร - แต่งตั้งคณะกรรมการประจำหมู่บ้าน(แกนนำ)ในการขับเคลื่อนปัญหาเชิงประเด็น - ทำโครงการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยชาวบ้านกับสถานศึกษา	- ทำอย่างไรให้เกษตรกรตระหนักถึงใช้สารเคมีอย่างถูกวิธี - รูปแบบการใช้สารธรรมชาติทดแทนสารเคมีที่ได้ผลเป็นอย่างไร	- นักวิชาการ - สถานีอนามัย - หมอдин/ ปราชญ์ชาวบ้านที่มีประสบการณ์ ความสำเร็จ - องค์กรภาครัฐ เอกชนที่เกี่ยวข้อง	- มีกลุ่ม/เครือข่ายเกษตรกรปลอดสารเคมี - คนในชุมชนมีสุขภาพที่ปลอดภัยจากสารเคมี
ลำดับ	ปัญหา	สาเหตุ	กลุ่มเป้าหมายที่ได้รับผลกระทบ / ที่ตั้งของปัญหา	แนวทางแก้ไขปัญหา/ทรัพยากรที่จะใช้แก้ปัญหา/ทุนเดิม	ประเด็นคำถามเพื่อให้ได้คำตอบเพื่อการพัฒนา	บุคคล/กลุ่มองค์กรชุมชน/หน่วยงานที่จะร่วมแก้ไขปัญหา	สิ่งที่ต้องทำให้เกิดหรือมี / ผลลัพธ์ที่มุ่งหวัง										
1.	ปัญหาสุขภาพจากการใช้สารเคมีของกลุ่มเกษตรกร	- ขาดความรู้ที่ถูกต้อง - เข้าไม่ถึงภัยอันตรายจากสารเคมี - ขาดความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ชีวภาพ	- เกษตรกร - ประชาชนในพื้นที่ ที่ใกล้ชิดกับกลุ่มเกษตรกร (ผู้เฒ่าผู้แก่ ลูกหลาน)	- จัดอบรมให้ความรู้การใช้เคมีอย่างถูกต้องแก่เกษตรกร - แต่งตั้งคณะกรรมการประจำหมู่บ้าน(แกนนำ)ในการขับเคลื่อนปัญหาเชิงประเด็น - ทำโครงการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยชาวบ้านกับสถานศึกษา	- ทำอย่างไรให้เกษตรกรตระหนักถึงใช้สารเคมีอย่างถูกวิธี - รูปแบบการใช้สารธรรมชาติทดแทนสารเคมีที่ได้ผลเป็นอย่างไร	- นักวิชาการ - สถานีอนามัย - หมอдин/ ปราชญ์ชาวบ้านที่มีประสบการณ์ ความสำเร็จ - องค์กรภาครัฐ เอกชนที่เกี่ยวข้อง	- มีกลุ่ม/เครือข่ายเกษตรกรปลอดสารเคมี - คนในชุมชนมีสุขภาพที่ปลอดภัยจากสารเคมี										

	แผนงานวิจัย (ชุดโครงการวิจัย)	โครงการวิจัย (ตัวอย่างจากปัญหาวิจัยเร่งด่วน)	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	
			หลัก	ร่วม
	แผนงานวิจัยพัฒนา กำลังคนด้านธุรกิจอาหาร ไทยสู่ครัวโลก	1. สำรวจความต้องการพัฒนากำลังคนสู่เส้นทางความยั่งยืนด้านธุรกิจอาหารไทยตาม ทักษะของผู้ประกอบการธุรกิจอาหารไทยในกลุ่มประเทศยุโรป 2. ศึกษาลักษณะของบัณฑิตสาขาธุรกิจอาหารไทยตามความคาดหวังของผู้ประกอบการที่ ประสบความสำเร็จด้านธุรกิจอาหารไทยในประเทศ 3. รูปแบบการจัดหลักสูตรพัฒนากำลังคนด้านธุรกิจอาหารไทยสู่ครัวโลกตลอดห่วงโซ่ อุปทาน 4. รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนานักบริหารจัดการธุรกิจอาหารไทยเพื่อการ พึ่งตนเองและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันเชิงพาณิชย์	มรท.	- วอ./วท. - สกว. - บริษัท ซี ที - พุดทาณิชย์ในกลุ่ม ประเทศยุโรป - แกนนำเครือข่ายผู้ ประกอบการธุรกิจอาหาร ไทยในต่างประเทศ
	แผนงานวิจัยพัฒนาการจั ดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม เพื่อการสร้างเสริมสุขภาพ ชุมชน โดยองค์กรท้องถิ่น และเครือข่ายสถานศึกษา จังหวัดอุดรธานี	1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการศึกษาและพัฒนาภูมิปัญญา การสร้าง เสริมสุขภาพของเครือข่ายสถานศึกษาและองค์กรท้องถิ่นจังหวัดอุดรธานี 2. รูปแบบการจัดการศูนย์การเรียนรู้สุขภาพชุมชนของเครือข่ายระดับตำบล โดยกรมมี ส่วนร่วมของชุมชน 3. รูปแบบการเพิ่มประสิทธิภาพการสร้างเสริมสุขภาพของเครือข่ายระดับตำบล โดยกระบวนการจัดการความรู้ (KM) 4. รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพชุมชนของเครือข่าย สถานศึกษาจังหวัดอุดรธานี	มรท.	อปท. สนง.เขตพื้นที่ การศึกษาเขต 1 และ 2 พัฒนาชุมชน/ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน
	แผนงานวิจัยพัฒนาการ ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดอุดรธานี	1. สืบค้นประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมภูมิปัญญาเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดอุดรธานี 2. ระบุฐานข้อมูลเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดอุดรธานี 3. การพัฒนาความรู้ความเข้าใจของประชาชนในเขตจังหวัดอุดรธานีต่อการท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรม 4. การบริหารจัดการสถานีวิทยุชุมชนแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและการ ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	มรท.	- อปท. - สนง.เขตพื้นที่ การศึกษาเขต 1 และ 2 พัฒนาชุมชน/ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน - การท่องเที่ยวและ กีฬาจังหวัดอุดรธานี

๒. ขั้นตอนปฏิบัติการ

๒.๑ วิทยากรทบทวนสิ่งที่ได้เรียนรู้ในกิจกรรมที่ ๒ เพื่อเชื่อมสู่กิจกรรมที่ ๓

- สอบถามผู้เข้าร่วมว่าได้เรียนรู้อะไรบ้าง
- ตัวแทนหรือผู้เสนอตัวเองตอบว่าได้เรียนรู้อะไรบ้าง
- วิทยากรสรุปว่าจากกิจกรรมที่ ๒ เราได้เรียนรู้อะไรบ้าง

๒.๒ วิทยากรอธิบายกระบวนการทำกิจกรรมโดย

๒.๑ แบ่งกลุ่มผู้เข้าร่วมออกเป็น ๕ กลุ่ม ๆ ละไม่เกิน ๕- ๖ คน

๒.๒ แจกใบงาน ๒ และแบบบันทึกผลการปฏิบัติการกลุ่ม

๒.๓ อธิบายใบงานและขั้นตอนการทำกิจกรรม

๒.๓ ทุกกลุ่มลงปฏิบัติการกลุ่มตามใบงาน ใช้เวลา ๓ ชั่วโมง

๓) ขั้นสรุป

๑. ให้ตัวแทนกลุ่มนำเสนอผลการปฏิบัติการกลุ่มใช้เวลาแนะนำเสนอกลุ่มละ ๑๕ นาที

๒. ผู้ช่วยวิทยากรจับประเด็นลงบนกระดานคำตอบแล้วนำมาทำแผนภาพความคิดเพื่อใช้

ประกอบการสรุปของวิทยากร

๓. ร่วมแลกเปลี่ยน ให้ข้อคิดและข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาโดยทีมวิทยากรและผู้เข้าร่วม

๔. วิทยากรสรุปผลการปฏิบัติการกลุ่มการให้คำปรึกษาประกอบแผนภาพความคิด

แนวการสรุป

ระบบการพัฒนาโจทย์วิจัย มีขั้นตอนการดำเนินงานหลักทั้งหมด ๕ ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ ๑ ทบทวนยุทธศาสตร์การวิจัยของพื้นที่ ขั้นตอนที่ ๒ กำหนดกรอบประเด็นปัญหาวิจัย ขั้นตอนที่ ๓ การวิเคราะห์ประเด็นปัญหาและศักยภาพการวิจัย ขั้นตอนที่ ๔ การตรวจสอบประเด็นปัญหาและโจทย์วิจัยร่วมกับพื้นที่ ขั้นตอนที่ ๕ กำหนดขอบเขตปัญหาวิจัยและการจัดทำเอกสาร เชิงหลักการ

กิจกรรมที่ ๔ ปฏิบัติการกลุ่ม “ออกแบบการติดตามสนับสนุนและการผลักดันผลการวิจัยสู่การใช้ประโยชน์”

สาระสำคัญ

การติดตามสนับสนุนการวิจัย เป็นกระบวนการส่งเสริมระหว่างทางขั้นตอนดำเนินการ มีวิธีการดำเนินงานตามขั้นตอน คือ ทบทวนแผนติดตามสนับสนุนแบบมีส่วนร่วม เยี่ยมติดตามการปฏิบัติงานจริง ประชุมนำเสนอความก้าวหน้าผลงานวิจัย เสนอรายงานผลการวิจัยต่อแหล่งทุน ติดตามผลการปฏิบัติงาน ประชุมนำเสนอผลงานวิจัย รายงานผลการวิจัยฉบับสมบูรณ์ วิธีการดำเนินงานตามขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ ทบทวนแผนติดตามสนับสนุนแบบมีส่วนร่วม

๑. ประชุมนักวิจัยเพื่อชี้แจงระบบการติดตามสนับสนุนขององค์กรและทบทวนเกี่ยวกับการจัดเก็บหลักฐานการใช้งบประมาณ การประสานแผนการติดตามการดำเนินงาน การจัดทำรายงานวิจัย และการทำกิจกรรมหลักร่วมกัน เช่น การนำเสนอความก้าวหน้า การส่งรายงานความก้าวหน้า การส่งรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ การนำเสนอผลการศึกษา และการจัดกิจกรรมเสริมนักวิจัย

๒. จัดทำแผนปฏิบัติการติดตามสนับสนุนที่เป็นภาพรวมโดยเชื่อมโยงแผนปฏิบัติการจากทุกโครงการวิจัย

ขั้นตอนที่ ๒ เยี่ยมติดตามการปฏิบัติงานจริง โดยมีวิธีการดังนี้

๑. เตรียมความพร้อมและลงพื้นที่

๑.๑ ประสานทีมวิจัยและผู้เกี่ยวข้องก่อนเยี่ยมติดตามโครงการ เพื่อยืนยันการดำเนินงานตามแผนที่กำหนดหรือมีการปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสม

๑.๒ สังเกต/สัมภาษณ์ข้อมูลการปฏิบัติงานในสถานการณ์จริงเปรียบเทียบกับ TOR และรายละเอียดตามแผนปฏิบัติการตรวจติดตามระยะที่ ๑

๑.๓ ประเมิน ทบทวนผล การเยี่ยมติดตามแบบมีส่วนร่วม (ใช้เทคนิค AAR)

๒. ใช้ผลจากการเยี่ยมติดตามเพื่อการจัดสิ่งสนับสนุน กรณีการดำเนินงานเป็นไปตาม TOR ให้ดำเนินงานต่อและเตรียมเสนอผลวิจัยระยะที่ ๑ กรณีมีปัญหาต้องการความช่วยเหลือให้ติดต่อบริการคลินิกวิจัย

ขั้นตอนที่ ๓ ประชุมนำเสนอความก้าวหน้าผลงานวิจัย โดยมีวิธีการดังนี้

๑. การเตรียมความพร้อม

๒. จัดประชุมและประเมินความก้าวหน้าผลงานวิจัยระยะที่ ๑ กรณีสมบูรณ์ตาม TOR ระยะที่ ๑ ให้ส่งรายงานความก้าวหน้า ได้ กรณียังไม่สมบูรณ์ให้มีการปรับปรุงก่อนโดยอาจมีกิจกรรมสนับสนุนตามความเหมาะสม

ขั้นตอนที่ ๔ เสนอรายงานผลการวิจัยต่อแหล่งทุน (ระยะที่ ๑) โดยมีวิธีการดังนี้

๑. จัดส่งรายงานให้แหล่งทุนตามกำหนดเวลาที่เป็นเงื่อนไขของแหล่งทุน

๒. ทำหนังสือแจ้งผลการพิจารณาจากแหล่งทุนให้นักวิจัยทราบและเบิกงบประมาณงวดที่ ๒ เพื่อดำเนินการต่อไปตามแผน

ขั้นตอนที่ ๕ ติดตามผลการปฏิบัติงาน ระยะที่ ๒ โดยมีวิธีการดังนี้

๑. สังเกต/สัมภาษณ์/สอบถามข้อมูลการปฏิบัติงานในสถานการณ์จริงเปรียบเทียบกับ TOR และรายละเอียดตามแผนปฏิบัติการตรวจติดตามระยะที่ ๒

๒. บันทึกผลการตรวจติดตามและจัดกิจกรรมสนับสนุนตามสภาพปัญหาและความต้องการ

ขั้นตอนที่ ๖ ประชุมนำเสนอผลงานวิจัย โดยมีวิธีการดังนี้

๑. ประชุมวางแผนการดำเนินงานแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ

๒. ทำหนังสือแจ้งกำหนดการให้นักวิจัยเตรียมก่อนประชุมอย่างน้อย ๑ เดือน

๓. นักวิจัยส่งรายงานผลการวิจัยก่อนการประชุมอย่างน้อย ๑๕ วัน

๔. ส่งเอกสารรายงานสรุปผลการวิจัยให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาก่อนการประชุมอย่างน้อย ๗ วัน

๕. ประชุมนำเสนอผลการวิจัยและประเมินความสมบูรณ์ของรายงานวิจัยตาม TOR กรณีผลงานวิจัยไม่สมบูรณ์ให้มีการปรับปรุง กรณีสมบูรณ์แล้วส่งขั้นตอนต่อไป

ขั้นตอนที่ ๗ รายงานผลการวิจัยฉบับสมบูรณ์ โดยมีวิธีการดังนี้

๑. จัดส่งรายงานวิจัยที่มีความสมบูรณ์ต่อแหล่งทุนตามกำหนดเวลาที่เป็นเงื่อนไขแหล่งทุน

๒. ทำหนังสือแจ้งผลการพิจารณาจากแหล่งทุนให้นักวิจัยทราบและดำเนินการเบิกงบประมาณงวดสุดท้ายหรือปรับปรุง(กรณีมีข้อเสนอแนะให้ปรับปรุงจากแหล่งทุน)

การสนับสนุนเพื่อการเผยแพร่ผลงานวิจัยสู่การใช้ประโยชน์ การเผยแพร่และใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยเป็นการดำเนินการในช่วงปลายทางเมื่อมีผลงานวิจัยที่เสร็จสมบูรณ์แล้ว โดยหน่วยจัดการงานวิจัยจะดำเนินการคัดสรรผลงานวิจัย เพื่อเผยแพร่ในรูปแบบต่างๆ ตามความเหมาะสม สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายผู้ใช้ประโยชน์ เช่น การจัดประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยและสิ่งสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ การสังเคราะห์องค์ความรู้จากผลงานวิจัยเพื่อเชื่อมโยงสู่การใช้ประโยชน์เชิงนโยบายและนำสู่การขยายผลต่อยอดในการแก้ไขปัญหาต่างๆ กระบวนการเผยแพร่และการใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยมีขั้นตอน มีวิธีการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ วิเคราะห์รูปแบบการใช้ประโยชน์

๑. การวางแผนและเตรียมความพร้อมโดยประสานความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้อง

๒. ประชุมร่วมกันวิเคราะห์รูปแบบการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ ตามประเภทของงานวิจัยและกลุ่มผู้ใช้ประโยชน์ เช่น การใช้ประโยชน์โดยกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มผู้ส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ในการเรียนการสอน การตัดสินใจเชิงนโยบาย การพัฒนาธุรกิจ โดยจัดเข้ากลุ่มเป้าหมายเป็น ๒ ส่วน คือ กรณีผู้ใช้ประโยชน์ โดยติดต่อตรงกับกรณีไม่ใช้การติดต่อโดยตรง

ขั้นตอนที่ ๒ พิจารณารูปแบบการใช้ประโยชน์

๑. กรณีไม่ใช้การติดต่อโดยตรง จัดแยกไปพิจารณารูปแบบการเผยแพร่ ซึ่งอาจเป็นการเผยแพร่โดยวารสาร จัดประชุมวิชาการ หรือจดสิทธิบัตร อนุสิทธิบัตร

๒. กรณีติดต่อตรงกับผู้ใช้ประโยชน์จัดเข้ากลุ่มกิจกรรมเฉพาะที่สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย

ขั้นตอนที่ ๓ การจัดกิจกรรมใช้ประโยชน์โดยตรงตามกลุ่มเป้าหมาย

๑. ประชุมวางแผน ปฏิบัติงานร่วมกับผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ นักวิจัย คณะกรรมการดำเนินงานและกลุ่มผู้ใช้ประโยชน์งานวิจัย

๒. ปฏิบัติการสู่การใช้ประโยชน์โดยตรงและประเมินผลตามแผนที่กำหนดในรูปแบบต่างๆ เช่น

๒.๑ ส่งผลวิจัยตรงกับผู้ใช้และติดตามผล

๒.๒ สังเคราะห์องค์ความรู้ก่อนการนำไปใช้

๒.๓ จัดโครงการขยายผลสู่กลุ่มเป้าหมายโดยการอบรม สัมมนา

ขั้นตอนที่ ๔ จัดการความรู้และบันทึกผล

๑. การประเมินทบทวนเพื่อนำผลไปใช้ปรับปรุงพัฒนาระบบการเผยแพร่

๒. บันทึกผลและเสนอผู้เกี่ยวข้อง เพื่อการต่อยอดพัฒนาและยกระดับคุณภาพต่อไป

วิธีการ

๑. ชั้นเตรียม

๑.๑ เตรียมอุปกรณ์สรุปกระดาษฟลิปชาร์ต กระดาษคำตอบ และสไลด์ เพื่อใช้ประกอบการสรุปภาพรวมของวิทยาการ

๑.๒ เตรียมใบงาน และอุปกรณ์กลุ่ม (กระดาษคลิปชาร์ต สไลด์) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ใบงาน ๔	
ชื่อเรื่อง	การใช้เครื่องมือเพื่อการบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่
วัตถุประสงค์	เพื่อให้กับบริหารจัดการงานวิจัยได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์และหาข้อสรุปแบบปฏิบัติที่ดีในการใช้เครื่องมือเพื่อการบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่
กิจกรรม	<ul style="list-style-type: none"> ● เลือกประธานกลุ่ม เลขานุการ และผู้กำกับเวลาของกลุ่ม ● ศึกษาเอกสารประกอบแล้วอภิปรายหาข้อสรุปตามประเด็นคำถามที่กำหนด
เอกสารอ่านประกอบ	เอกสารหมายเลข ๒ แบบประเมินตนเองด้านการบริหารจัดการงานวิจัยและพันธกิจสัมพันธ์มหาวิทยาลัยราชภัฏ
ระยะเวลา	๔ ชั่วโมง
การเสนอผลงาน	ให้ตัวแทนกลุ่มอภิปราย และนำเสนอผลต่อที่ประชุม
<p>๑. โปรดพิจารณาแบบประเมินตนเองด้านงานวิจัย (ดูเอกสารหมายเลข ๒) แล้วอภิปรายกลุ่มเพื่อตอบคำถามในประเด็นต่อไปนี้</p> <p>๑.๑ โปรดพิจารณาว่าแต่ละหัวข้อของแบบประเมินตนเองด้านงานวิจัยเชิงพื้นที่มีจุดเด่น หรือจุดที่ควรปรับปรุงอย่างไร เพราะอะไร</p> <p>๑.๒. ตามเอกสารหมายเลข ๒ การดำเนินการ/ผลการประเมินของหน่วยงาน/คณะ/มรภ. ของท่านเป็นอย่างไร</p> <p>๒. ท่านคิดว่า การเชื่อมข้อมูลจากพื้นที่สู่การปฏิบัติงานทั้งพันธกิจด้านการวิจัย และบริการวิชาการของของมหาวิทยาลัยราชภัฏที่ส่งผลต่อการพัฒนาพื้นที่อย่างป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง ควรเป็นอย่างไร</p>	

๒. ชั้นปฏิบัติการ

๒.๑ วิทยากรทบทวนสิ่งที่ได้เรียนรู้ในกิจกรรมที่ ๑ เพื่อเชื่อมสู่กิจกรรมที่ ๒

- สอบถามผู้เข้าร่วมว่าได้เรียนรู้อะไรบ้าง
- ตัวแทนหรือผู้เสนอตัวเองตอบว่าได้เรียนรู้อะไรมาบ้าง
- วิทยากรสรุปว่าจากกิจกรรมที่ ๑ เราได้เรียนรู้อะไรมาบ้าง

๒.๒ วิทยากรอธิบายกระบวนการทำกิจกรรมโดย

๒.๑ แบ่งกลุ่มผู้เข้าร่วมออกเป็น ๕ กลุ่ม ๆ ละไม่เกิน ๕- ๖ คน

๒.๒ แจกใบงาน ๒ และแบบบันทึกผลการปฏิบัติการกลุ่ม

๒.๓ อธิบายใบงานและขั้นตอนการทำกิจกรรม

๒.๓ ทุกกลุ่มลงปฏิบัติการกลุ่มตามใบงาน ใช้เวลา ๓ ชั่วโมง

๓) ชั้นสรุป

๑. ให้ตัวแทนกลุ่มนำเสนอผลการปฏิบัติการกลุ่มใช้เวลาแนะนำกลุ่มละ ๑๕ นาที

๒. ผู้ช่วยวิทยากรจับประเด็นลงบนกระดานคำตอบแล้วนำมาทำแผนภาพความคิดเพื่อใช้ประกอบการสรุปของวิทยากร

๓. ร่วมแลกเปลี่ยน ให้ข้อคิดและข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาโดยทีมวิทยากรและผู้เข้าร่วม

๔. วิทยากรสรุปผลการปฏิบัติการกลุ่มการให้คำปรึกษาประกอบแผนภาพความคิด

แนวการสรุป

การติดตามสนับสนุนการวิจัย เป็นกระบวนการส่งเสริมระหว่างทางขั้นตอนดำเนินการ มีวิธีการดำเนินงานตามขั้นตอน คือ ทบทวนแผนติดตามสนับสนุนแบบมีส่วนร่วม เยี่ยมติดตามการปฏิบัติงานจริง ประชุมนำเสนอความก้าวหน้าผลงานวิจัย เสนอรายงานผลการวิจัยต่อแหล่งทุน ติดตามผลการปฏิบัติงาน ประชุมนำเสนอผลงานวิจัย รายงานผลการวิจัยฉบับสมบูรณ์

การสนับสนุนเพื่อการเผยแพร่ผลงานวิจัยสู่การใช้ประโยชน์ เป็นการดำเนินการในช่วงปลายทาง เมื่อมีผลงานวิจัยที่เสร็จสมบูรณ์แล้ว โดยนักบริหารจัดการงานวิจัยจะต้องดำเนินการสนับสนุนให้เกิดกิจกรรมเพื่อการคัดสรรผลงานวิจัย เพื่อเผยแพร่ในรูปแบบต่างๆ ตามความเหมาะสม สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายผู้ใช้ประโยชน์ เช่น การจัดประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยและสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ การสังเคราะห์องค์ความรู้จากผลงานวิจัยเพื่อเชื่อมโยงสู่การใช้ประโยชน์เชิงนโยบายและนำสู่การขยายผลต่อยอดในการแก้ไขปัญหาต่างๆ

กิจกรรมที่ ๕ สรุปบทเรียนและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ “กระบวนการบริหารจัดการจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่”

สาระสำคัญ

การบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ คือ กระบวนการบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ตั้งแต่ต้นทาง กลางทางและปลายทาง ใช้ เป็นแนวทางการพัฒนาระบบและกลไกการบริหารงานวิจัยเชิงพื้นที่ รวมทั้ง การกำหนดยุทธศาสตร์และแผนงานโครงวิจัยที่มีการค้นหาโจทย์หรือประเด็นปัญหาวิจัยจากสถานการณ์จริงในพื้นที่ร่วมกัน ในการออกแบบการบริหารจัดการงานวิจัยนั้น สามารถดำเนินการได้หลายระดับ ตั้งแต่

ระดับในองค์กรทั้งในภาพของมหาวิทยาลัยและหน่วยงานระดับคณะ ระดับชุดโครงการวิจัย ระดับหน่วยงาน ซึ่งในแต่ละระดับต้องมีความสอดคล้องกันและหนุนเสริมกัน

สื่อที่ใช้

๑. Power Point
๒. ใบความรู้
๓. ใบงาน

เอกสารอ้างอิง

กาญจนา แก้วเทพ. (๒๕๕๒). เอกสารสังเคราะห์วิธีวิทยางานวิจัยเพื่อท้องถิ่น. สกว.ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น.

กาญจนา ทองทั่ว. (๒๕๕๐). สไลด์วิจัยไต่บ้าน.สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), กรุงเทพฯ

บทสังเคราะห์งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคอีสาน, ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๑, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม”

พัฒนา กิตติอาษา(๒๕๔๗). “ประสาวิจัย ไผ่กะเห็ดได้”. งานถอดบทเรียนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นทุ่งกุลาร้องไห้. รายงานผลการดำเนินศูนย์ส่งเสริมวิชาการเพื่องานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ปี ๒๕๕๑. ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม.

สิทธิรัฐ ประพุทธินิติสาร (๒๕๔๗). การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม: แนวคิดและแนวปฏิบัติ.

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), กรุงเทพฯ

ฉัตรนภา พรหมมา และคณะ.(๒๕๕๑). รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์.รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนานักจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ของเครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏและองค์กรท้องถิ่นเขตภาคเหนือตอนล่าง:มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.

กำหนดการอบรมเชิงปฏิบัติการ

หลักสูตรเสริมสมรรถนะนักบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ (ระยะเวลา ๓ วัน)

วันที่หนึ่ง	
เวลา	กิจกรรม
๘.๓๐ - ๙.๐๐ น.	ลงทะเบียน
๙.๐๐ - ๙.๓๐ น.	สันทนาการ
๐๙.๓๐ - ๑๐.๓๐ น.	➢ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ “การบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่อย่างมืออาชีพ”
๑๐.๓๐ - ๑๒.๐๐ น.	➢ ปฏิบัติการกลุ่ม “ถอดประสบการณ์การบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่อย่างมืออาชีพ” (ใบงานที่ ๑)
	➢ นำเสนอผลและสรุปการปฏิบัติการกลุ่ม
๑๒.๐๐ - ๑๓.๐๐ น.	รับประทานอาหารกลางวัน
๑๓.๐๐ - ๑๓.๓๐ น.	สันทนาการ
๑๓.๐๐ - ๑๔.๓๐ น.	➢ ปฏิบัติการกลุ่ม “ออกแบบกิจกรรมสนับสนุนการพัฒนาโจทย์วิจัยเชิงพื้นที่ กรณีโครงการวิจัยและพัฒนาชุมชนท้องถิ่นนำอยู่โดยมหาวิทยาลัยราชภัฏเครือข่าย” (ใบงานที่ ๒)
๑๔.๓๐ - ๑๗.๐๐ น.	นำเสนอผลการปฏิบัติการกลุ่ม แลกเปลี่ยนเรียนรู้สรุปทเรียน
๑๗.๐๐ - ๑๘.๐๐ น.	รับประทานอาหารเย็น และพักผ่อนตามอัธยาศัย
วันที่สอง	
๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.	➢ ปฏิบัติการ “จัดเวทีเพื่อค้นหาโจทย์วิจัย”
๑๒.๐๐ - ๑๓.๐๐ น.	รับประทานอาหารกลางวัน
๑๓.๐๐ - ๑๔.๓๐ น.	➢ ปฏิบัติการกลุ่ม “การเชื่อมโยงประเด็นปัญหากับศักยภาพนักวิจัยเพื่อการวิจัยที่สนองต่อยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่” (ใบงานที่ ๓)
๑๔.๓๐ - ๑๗.๐๐ น.	นำเสนอผลการปฏิบัติการกลุ่มพร้อมแลกเปลี่ยนเรียนรู้สรุปทเรียน
๑๗.๐๐ - ๑๘.๐๐ น.	รับประทานอาหารเย็น และพักผ่อนตามอัธยาศัย
วันที่สาม	
๙.๐๐ - ๙.๑๕ น.	สันทนาการ
๐๙.๑๕ - ๑๑.๐๐ น.	➢ ปฏิบัติการกลุ่ม “ออกแบบการติดตามสนับสนุนและการผลักดันผลการวิจัยสู่การใช้ประโยชน์” (ใบงานที่ ๔)
๑๑.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.	นำเสนอผลการปฏิบัติการกลุ่มพร้อมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พร้อมสรุปทเรียน
๑๒.๐๐ - ๑๓.๐๐ น.	รับประทานอาหารกลางวัน
๑๓.๐๐ - ๑๔.๐๐ น.	➢ สรุปทเรียนภาพรวมกระบวนการบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา โดย วิทยากร และผู้เข้าร่วมประชุม
๑๔.๐๐ น.	ปิดการประชุม